

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АКСУБАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ШӘРБӘН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**

КАРАР

№ 82

06.02.2019 ел

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы
Шәрбән авыл жирлеге
территорияне төзекләндерү һәм тоту кагыйдәләрен раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясына, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының « Шәрбән авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына ярашлы рәвештә Шәрбән авыл жирлеге территориясен төзекләндерүне һәм санитар тотуны оештыру максатларында Шәрбән авыл жирлеге Советы

Карар кабул итте:

1. Шәрбән авыл жирлеге территориясен төзекләндерү һәм тоту кагыйдәләрен кушымтага ярашлы рәвештә расларга.

2. Үз көчен югалткан дип тану:

«Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Шәрбән авыл жирлеге территориясен төзекләндерү һәм тоту кагыйдәләрен раслау турында» 2018 елның 15 февралендәгә 53 номерлы карар.

3. Әлеге карарны Шәрбән авыл жирлегенә мәгълүмати стендларында бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә), шулай ук Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында урнаштырырга (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Аксубай муниципаль районының мәгълүмати сайтында (<http://aksubayevo.tatarstan.ru>) Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам 4.
Контроль за исполнением настоящего решения оставляю за собой

Шәрбән авыл жирлеге
Совет Рәисе

Д.А.Шәрифуллин

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы
Шәрбән авыл жирлеген төзекләндерү кагыйдәләре

I. Гомуми нигезләмәләр

1. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Шәрбән авыл жирлеген төзекләндерү кагыйдәләре (алга таба - кагыйдәләр) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законны үтәү өчен, әйләнә-тирә мохитне саклау, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында федераль законнар, Россия Федерациясенен, Татарстан Республикасының һәм муниципаль норматив хокукый актлар.
2. Әлеге кагыйдәләргә барлык физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый формасына карамастан, үтәргә тиеш.
3. Әлеге кагыйдәләр торак пунктның бөтен территориясендә гамәлдә һәм таләпләр билгели:
 - 1) биналарны (шул исәптән торак йортларны), алар урнашкан корылмаларны һәм жир участкаларын, тиешле биналарның һәм корылмаларның фасадларының һәм коймаларының тышкы күренешенә карап;
 - 2) төзекләндерү һәм аларны башкаруның вакытлычалыгы буенча эшләр исемлегенә;
 - 3) биналарның (аларда урнашкан урыннарның) һәм корылмаларның милекчеләренән янәшәдәге территорияләргә төзекләндерүдә катнашу тәртибен билгеләүгә;
 - 4) торак пункт территориясен төзекләндерүне оештыру буенча (шул исәптән урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр урнаштыру, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм тоту).
4. Территорияләргә төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру шәһәр төзелеш һәм жир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дәүләт стандартлары, жирлекнең генераль планы, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документациясә нигезендә башкарыла.
5. Әлеге кагыйдәләр торак пункт территориясендә көнкүреш һәм санагәт калдыкларын жыюны, чыгаруны, транспортлауны, утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыру буенча мөнәсәбәтләргә койламы.

Төп төшенчәләр
6. Бу кагыйдәләргә тормышка ашыру максатыннан түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

жирле эһәмиятгәге автомобиль юлы транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән транспорт инфраструктурасы объекты һәм үз эченә автомобиль юлының бүлен бирелгән полосасы чикләрендәге жир участкаларын һәм аларда яки алар астында урнашкан конструктив элементларны (юл полотносы, юл япмасы һәм мона охшаш элементлар) һәм аның технологик өлеше булган юл корылмаларын, саклагыч юл корылмаларын, ясалма юл корылмаларын ала, житештерү объектлары, автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары;

фасадның архитектура үзгәчлекләре бинаның аерым характеристикалары, фасадның конструктив һәм эстетик сыйфатларын, шәһәр төзелеш тирәлеген (стиль һәм композицион бөтенлек, ритм, чагыштырмалылык һәм пропорциональлек, визуаль кабул итү, ачык һәм абык кинлекләр балансын) чагылдыра;

фонсыз конструкцияләр тышкы мағълүмат чарасын ясау ысулы, анда конструкция аерым хәрәфләрден, билгеләрдән, билгеләрдән, декоратив элементлардан тора;

территорияне төзекләндерү территорияне тоту буенча, шулай ук гражданның яшәү шартларының уңайлылыгын тәэмин итүгә һәм арттыруга, территориянең санитар һәм эстетик торышын саклауга һәм яхшыртуга юнәлдерелгән территорияләргә төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру буенча чаралар комплексы;

вертикаль яшелләндерү биналарның һәм корылмаларның фасад өслеген, шул исәптән балконнары, лоджияләргә, галереяларны, терәк стеналарны һ. б. куллану, аларда стационар һәм мобиль яшеллекләр урнаштыру өчен;

витрина пыялалы тинек (тәрәзә, витраж) фасадның бер өлешен биләүче тоташ пыяла рәвешендә;

төзелгән төзелешнең тышкы архитектура кыяфәте биналар һәм торак пункт территорияләргә фасадларының архитектура-сангәт һәм шәһәр төзелеш үзгәчлекләре, алар торак пунктның тышкы образын формалаштыра;

тышкы яктырту ысулы мағълүмати конструкцияне яктырту ысулы, анда мағълүмат кыры ана юнәлтелгән яктылык чыганагы белән яктыртыла, ул ераклыкта урнаштырылган;

квартал эчендәге (жирле) юл магистраль урамнардан торак йортлар төркөмнәренә һәм кварталның башка урыннарына транспорт һәм жәяүселәр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

төзекләндерүне торгызу-юлның, хужалык юлының, тротуарның бөтен кинлегенә асфальт япманы сыйфатлы торгызу, бордюр ташын кире урнаштыру, туфракның уңдырышы катламын торгызу, газон үләннәре чөчү һәм бозылган яшеллекләр утырту белән борон астындагы газоннарны ремонтлау, реклама конструкцияләргә һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызу;

газон махсус сайлан алынган үләннәр орлыклары чөчү белән барлыкка китерелгән үлән япмасы, ул утыртулар, парк корылмалары һәм ландшафт композициясенен мөстәжыйль элементы, шулай ук табигый үлән үсемлекләре өчен фон булып тора;

торак пункт территориясә муниципаль берәмлек чикләре чикләрендәге территория;

мағълүматны тапшыруның динамик ысулы мағълүматны электрон посетительләр һәм таблолар ярдәмендә тапшыру ысулы, ул мағълүматны алыштыруны күздә тотат;

йорт хужалыгы шәхси торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан жир участкагы;

ихата корылмалары жир участкагында урнашкан вакытлыча ярдәмче корылмалар (погреба, Күгәрчен баз, сарай һ. б.);

йорт билгеләре - аңшлаг (урам, майдан, проспект исемнәре күрсәткече), номер билгесе (йорт һәм корпус номеры күрсәткече), подъезд һәм фатир номеры күрсәткече, инвалидлар өчен объектның халыкара символы, флаг тотучылар, истәлек такталары, полигонометрия билгесе, янгын гидранты күрсәткече, жир асты геодезия билгеләре күрсәткече, магистраль камералары һәм коелар күрсәткечләре сүүткәргеч чөлтәре, торак канализациясә күрсәткече, жир асты газүткәргече корылмалары күрсәткече;

бина капитал төзелеш объекты, ул бердәм күләмлә төзелеш системасыннан гыйбарәт (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән), ул автоном рәвештә яши, реконструкцияләнгән һәм файдаланыла ала;

яшеллекләр табигый һәм ясалма чыганаклы агач-куаклык һәм үлән үсемлекләре жыелмасы (шул исәптән Парклар, урманнар, аеруча саклана торган табигый территорияләр, бульварлар, скверлар, бакчалар, газоннар, чөчөк Бакчалары, шулай ук аерым торган агачлар һәм куаклар);

жир участкагы Жир өслегенен аны индивидуаль билгеләнгән әйбер буларак билгеләргә мөмкинлек бирүче характеристикалары булган өлеш;

жир эшләре туфракны казу, салу, торак пункт территориясен камилләштерелгән яки туфрак белән каплауны бозу яки юлларны һәм тротуарларны камилләштерелгән каплауны төзү (ясау) белән бәйлә эшләр;

инженерлык коммуникацияләре инженер-техник тәэмин итү чөлтәләре: сүүткәргеч, канализация, жылыту, торба үткәргечләр, электр тапшыру линияләре, элемтә һәм башка инженерлык корылмалары, алар торак Территориясендә бар яки салына;

торак пунктның тарихи территорияләре-ХI гасыр башынан 1959 елга кадәр үзләштерелгән аерым торак эһәмиятендәге территорияләр, аларга карата Россия Федерациясә халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре), аларны саклау һәм куллану турында Россия Федерациясә законнарына ярашлы рәвештә, урнаштыруга рөхсәт ителгән һәм рөхсәт ителмәгән тышкы мағълүматны урнаштыру чараларының төрләре һәм төрләре билгеләнгән. Торак пунктның тарихи территорияләргә гомуми чикләре Башкарма комитетның муниципаль хокукый актылары белән раслана;

түбә иешеләндерү биналарының һәм корымаларының түбәләрен архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, чәчәк бакчалары, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән мөйданчыклар һ. б.) булдыру өчен куллану;
янгыр канализациясе (янгыр) - жир өстендәге (янгыр, эрегән), су сибү һәм дренаж суларын ташу өчен билгеләнгән технологик яктан бер-берсе белән бәйләнгән инженерлык корымалары комплексы;

яктылык-яктылык агымының характеристикаларын (төс, яктылык, кергү чиратлыгы һ. б.) алыштыруны күздә тоткан яктылык-динамик эффект; тышкы яктырту-тәүлеккән карангы вакытында магистральләрне, урамнарны, мөйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, ишгалларын һәм жөяүлеләр юлларын яктырту өчен билгеләнгән элементлар жыелмасы;

төзелештән тышкы архитектура кыяфәтен бозу урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының төрәнә һәм төрәнә карата таләпләрне, шул исәптән мондый конструкцияләргә тышкы кыяфәтенә яки урнаштыру урынына карата әлегә Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләрне, торақ пункт төзелешенә тышкы архитектура кыяфәтен саклау кирәклеген исәпкә алып, үтәмәү;

санкцияланмаган чүплек юридик яки физик затлар эшчеләге процессында барлыкка килгән каты көнкүреш, эре габаритлы, төзелеш калдыклары, башка чүп-чарны 50 кв. м. артык мөйданда һәм 30 куб. м. артык күләмдә үз белдеге белән (рөхсәтсез) ташлау (урынлаштыру) яки жыю;

стационар булмаган сәүдә объекты-вакытлыча корылма яки вакытлыча конструкция, күчеп йөрүче корымалардан тыш, жир участогы белән ныклы бәйләнгән сәүдә объекты (павильон һәм киоск);

иешеләндерү - үсемлек компонентларын актив кулланып муниципаль берәмлек мохитен формалаштыруны тәэмин итүче территорияне төзекләндерү һәм ландшафт оештыру элементы, шулай ук инженерлык эзерлеген төрле төрләр (вертикаль планлаштыру, террасалау, кронировкалау һ. б.) һәм иешеләндерелгән территорияләргә төзекләндерү буенча эшләр башкару белән бәйле комплекслы процесс: агачларны, шул исәптән эре үлчәмле агачларны, куакларны турыдан-туры утырту, үләнле газоннар, чәчәк бакчалары, альпинарийлар һәм рокарийлар, махсус бакчалар төзү һ. б.;

гомуми файдаланудагы иешеләндерелгән территорияләргә гомуми файдаланудагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

чикләнгән файдаланудагы иешеләндерелгән территорияләргә предприятиеләрен, оешмаларның, учреждениеләрен иешеләндерелгән территорияләргә;

II. Төзәтүгә, эшчеләкне оештыруга гомуми таләпләр

Һәм территорияләргә иешитерү

7.Торақ пунктныч бөтен территориягә һәм анда урнашкан барлык биналар (шул исәптән торақ йортлар) һәм корымалар (алга таба биналар, корымалар) төзекләндерелгә, тотылырга һәм иешитерилгә тиеш.

8.Гомуми файдаланудагы территорияләргә, шул исәптән урамнар, юллар, жирле эһәмиятгә автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән жир кишәрлекләргә тотуны һәм иешитерүне вәкаләтле органнар үз вәкаләтләргә чикләрендә оештыра.

9.Физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый формаларына карамастан, милек хокукында, башка эйберләр яки мәжбүри хокукларда (алга таба - жир кишәрлекләргә хокук ияләргә) үзләренә караган жир кишәрлеген, шулай ук биналарны, корымаларны гамәлдәге законнарда һәм әлегә Кагыйдәләрдә каралган күләмдә, мөстәкыйль рәвештә яки махсус оешмаларны жөлеп итү юлы белән тотуны һәм иешитерүне гамәлгә ашырырга тиеш үз ачкаларын сөет.

Өгәр бина, корылма милек хокукында яки башка эйберләр яки мәжбүри хокук белән берничә кешегә карый икән, иешитерилгә тиешле территория милек хокукындагы өлешенә яки күчмәсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Өгәр жир участогы территориясендә төрле кешеләргә караган берничә бина, корылма булса, территорияне тоту һәм иешитерү чикләргә якларның килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаганда, иешитерилгә тиешле территория барлык милекчеләр яки биналарның, корымаларның башка хужалары (кулланучылары) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яки юридик зат мишкәндәге жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, хужалыктагы жир участогының чыныкта барлыкка килгән чиге буенча территория иешитерилгә тиеш.

Өгәр бина, корылма милек хокукында яки башка эйберләр яки мәжбүри хокук белән берничә кешегә карый икән, фасадның эшчеләгә якларның килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаса, фасадны тоту милек хокукындагы өлешкә яки күчмәсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә башкарыла.

10.Жирле эһәмиятгә автомобиль юлларын тоту һәм иешитерү муниципаль заказны урнаштыру нәтижеләргә буенча әлегә төр эшләрне үткәру конкурсында жингән махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан башкарыла.

10.1.Торақ пункт территориясендә уза торган тимер юллар, читләшү полосасы чикләрендә, юллар аша чыгу һәм жөяүлеләр үтү урыннары әлегә корымаларны эксплуатацияләүгә оешмалар көчә белән тотыла.

10.2.Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен карап тоту һәм иешитерү күпфатирлы йортлар белән идарә итү ысулларының берсенә туры китереп башкарыла: торақ милекчеләргә ширкәтгә иясә торақ кооперативы иясә башка махсуслаштырылган кулланучылар кооперативы, идарәче оешма, күпфатирлы йортта гомуми милекне карап тоту һәм ремонтлау буенча эшләр башкаручы затлар - турыдан - туры күпфатирлы йорт белән идарә иткәндә йорт хужалары тарафыннан әлегә йортта (алга таба идарәче оешмалар).

11.Шәхси торақ йортларның территорияләрен тоту һәм иешитерү мондый йортларның хужалары (эшкә алуучылар) тарафыннан башкарыла.

12.Иешеләндерү һәм төзекләндерү элементларын саклау һәм карау:

1) бирелгән жир участогы чикләрендә жир участогы милекчеләргә яки башка хокук ияләргә;

2) гомуми файдаланудагы иешеләндерелгән территорияләргә чикләрендә муниципаль заказ урнаштыру нәтижеләргә буенча әлегә эшләрне башкаруга конкурсе жингән вәкаләтле орган яки махсуслаштырылган оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы (предприятие, оешма, учреждение) һәм махсус билгеләнештәге (санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) иешеләндерелгән территорияләргә чикләрендә әлегә объектларның хужалары;

4) йорт яны территорияләргә чикләрендә күп фатирлы йортларда торақ биналар хужалары яки идарәче оешмалар;

5) жир өсте коммуникацияләргә саклау зоналарында, шул исәптән электр чөлтәләрендә, яктырту чөлтәләрендә, радиотелияләрдә күрсәтелгән коммуникацияләргә хужалары;

6) жир асты коммуникацияләргә саклау зоналарында (өгәр урнаштыру рөхсәт ителгән булса) күрсәтелгән коммуникацияләргә хужалары.

13.Урамнардан һәм юллардан жир асты һәм жир өстендәге суларны чыткә алып китү өчен билгеләнгән коветларны, торбаларны, дренаж корымаларын иешитерү һәм чистарту, янгыр канализациясе коллекторларын һәм янгыр кабул итү коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүгә гамәлгә ашыручы оешмалар тарафыннан башкарыла.

14.Жәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм тоту тәртибә гамәлдәге законнарға, санитар кагыйдәләргә һәм нормаларға ярашлы билгеләнә.

Туашетларның санитар һәм техник торышы өчен аларның хужалары, хужалары, арендаторлары яки алар хөзмәт күрсәткән махсус оешмалар жаваплы.

15.Төзекләндерү буенча эшләрнең вакытлычалыгы объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, заказчы тарафыннан билгеләнә.

16.Жирлек территориясен тоту һәм иешитерү чикләргә физик һәм юридик затлар тарафыннан бирелгән жир участогы чикләргә туры китереп билгеләнә (жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, чынлыкта будган жир участогы чиге буенча).

17.Вәкаләтле орган билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә торақ пункт территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләргә тоту һәм иешитерү буенча эшләрнең үтелешен контрольдә тоту.

III. Алар урнашкан биналарны, корымаларны һәм жир кишәрлекләргә, фасадларны һәм коймаларны, юлларны, шәхси торақ йортларны, янгыр канализациясе чөлтәләргә, күзәтү һәм янгыр коеларын, су агызу корымаларын, техник элемент чараларын,

тышкы яктырту объектларын, кече архитектура формаларын, стационар булмаган объектларын, төзөлөш эшлэре башкаруу урунларын, жирдәү урунларын тоту буенча таләпләр, автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышлары. Торак пункт территориясен байрәмчә бизәү

Биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен тоту буенча гомуми таләпләр, алар кайда урнашкан

18. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участюкларын аларның милекчеләре яки башка хокук ияләре үзләре яки махсус оешмаларны үз асчалары һисабына жәлеп итү юлы белән тоталар.
19. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир участюкларын тоту үз эшенә алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир участюкларын төзекләндерүгә ала:
- 1) биналар, корылмалар фасадларының эчтәлегә;
 - 2) жир кишәрлеген жыештыру һәм санитар-гигиена чистарту;
 - 3) граждандар, оешмалар һәм шәхси эшмәкәрләр эшчәнлегә нәтижәсендә барлыкка килгән житештерү һәм куллану калдыкларын жәно һәм чыгару;
 - 4) жир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын тоту һәм карау.
20. Биналарның, корылмаларның фасадлары төзөлөш өлешенә, декоратив бизәлешкә һәм инженер элементларына зыян китермәскә тиеш һәм тиешле эстетик хәлдә тотылырга тиеш. Бина фасадының төсө фасадның гомуми мәйданының 1% тан артмаска тиеш.
- Биналар, корылмалар фасадларының эчтәлегә**
21. Биналар, корылмалар фасадларының эчтәлегә үз эшенә ала:
- 21.1. конструктив элементларны һәм фасадларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырькаларын, балкон һәм лоджияләрне, көрннзләрне, канатларны һәм аерым баскычларны, төшү һәм баскычларны, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны вакытында ремонтлау һәм торгызу һәм аларны буяу;
 - 21.2. су агымы, су агымы торбалары һәм агызылударның булу-булмавын һәм төзек хәлдә тотылуын тәэмин итү;
 - 21.3. тегүләрне, ярыкларны һәм тишекләрне герметизацияләү, ябу һәм чыгу;
 - 21.4. керү төркемнәрен, отмокстларны, цоколь тәрәзәләре һәм подвалларга керү урунларын торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;
 - 21.5. фасадларның өслеген, шул исәптән фасад элементларын, аларның торышына һәм эксплуатация шартларына бәйлә рәвештә вакытында чистарту һәм юып чыгару;
 - 21.6. тәрәзәләрне һәм витриналарны, билгеләрне һәм күрсәткелләрне вакытында юыгы;
 - 21.7. язудардан, расемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән, шулай ук граффитидан чистарту.
22. Биналарның, корылмаларның, төзәргә кушылган торак булмаган биналарның хужалары, башка хокук ияләре һәм тиешле бурычлар йөкләнгән башка затлар:
- 22.1. кирәк булганда, эмма елына бер тапкырдан да сирәгрәк фасадларны чистартырга һәм юарга;
 - 22.2. кирәк булганда, эмма елына ике тапкырдан да сирәгрәк түгел, яз көне (жылыту системалары сүнгәннән соң) һәм көз көне (жылыту сезоны башланганчы), кагыйда буларак, химик чаралар белән тәрәзәләрне, балкон һәм лоджия ишекләрен, подъездлардагы керү ишекләренә эчке һәм тышкы өслеген чистартырга һәм юарга;
 - 22.3. агымдагы ремонтны, шул исәптән фасадны буяуны, фасадның чын хәлен исәпкә алып, 5-6 ел эчендә үткәрәргә;
 - 22.4. фасадның аерым элементларын (цокольлар, канатлар, баскычлар, приемкалар, керү ишекләре, канкалар, цоколь тәрәзәләре, балконнар һәм лоджияләр, су агымы торбалары, тәрәзә төбәндәге агымнар, сызыклы ачышлар һәм башка конструктив элементлар) ремонтлау;
 - 22.5. фасадларның чыгын торган конструкцияләре жимерелү куркынычы янаган очракта саклау-кисәтү чараларын (канкалар, чөлтәрләр урнаштыру, элементның жимерелү торган өлешен демонтажлау һ. б.) башкарырга;
 - 22.6. агәр мондый элмә такта файдаланылмаса (арендатор (субарендатор) һәм башка очрактар чыкса) тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасын (вывеска) сүтәргә.
23. Фасадларны эксплуатацияләгәндә рохсәт ителми:
- 23.1. биналар һәм корылмалар фасадларының стеналары өслеген зарарлануы (пычрануы): агып чыгу, буяуның кабыгы, ярыклар, катламланган шугатурка, тышлык, кирпеч кирпечен зарарлануы, тимер-бетон конструкцияләрен саклагыч катламының катламы һ. б.;
 - 23.2. панельләр арасындагы тоташуларны герметизацияләүне бозу;
 - 23.3. шугатурка, тышлык, фасадларның, биналарның яки корылмаларның цоколь өлешендәге буяу катламы, шул исәптән тәрәзә, Керү приемкалары конструкциясә тезексезлегә;
 - 23.4. биналар һәм корылмалар фасадларының чыгын торган элементларына зыян китерү (пычрану): балконнар, лоджияләр, эркеклар, тамбурлар, көрннзләр, козырькалар һ. б.;
 - 23.5. балконларның, лоджияләрнең, парапетларның һәм башкаларның коймаларын жимерү (булмау, пычрану).;
- 23.6. бинаның фасадында һәм (яки) түбәсендә урнаштыру һәм эксплуатацияләү, тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын тезү, вәкаләтле орган белән киештерелгән паспортсыз, учреждение такталарының, режимлы такталардан тыш;
- 23.7. афишаларны, белдерүләрне, плакатларны һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзә уемының эчке ягында), пъялалы ишекләрдә (шул исәптән ишектен пъялалы өслегенә эчке ягында) биналарны, корылмаларны һәм корылмаларны алга таба куллану максатынан элгән һәм ябыштырган;
- 23.8. биналарның, корылмаларның фасадларына граффити салу, бу биналарның, корылмаларның, күп фатирлы йортның милекчеләренә ризалыгын алмыйча.
24. Керту:
- 24.1. подъездларга керү урунында мәгълүмат стендалары урнаштыру;
 - 24.2. проект карарына ярашлы рәвештә биналар түбәсендә эфир телевиденисен коллектив кабул итү системаларының антенналарын һәм кабельләрен урнаштыру.

Йорт билгеләре

25. Биналар, корылмалар йорт билгеләре белән жиһазландырылырга тиеш.
26. Аншлаглар һәм номер билгеләре чисталыкта һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Аншлагларның һәм номер билгеләренә чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны тоту өчен жаваплы кешеләр жаваплы.
- Керү төркемнәре (үзәләр)**
27. Биналарның, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту жиһазлары, түбәтәй (козырька), өслеген тоташтыру элементлары (баскычлар һ.б.), инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен күчерү өчен жайланмалар һәм жайланмалар (пандуслар, периллар һ. б.) белән жиһазландырырга кирәк.
- Пандус горизонталь канауларсыз, өслегә кыгыршы текстуралы, беринди материалдан ясалырга тиеш. Пандусларның саклагыч конструкцияләре булмаганда, 75 мм биәлектәге саклагыч бортик һәм култыклар каралган. Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 дип кабул ителә.
- Пандусны борганда яки аның озынлыгы 9 м дан артык булганда һәр 9 м дан да сирәгрәк 1,5 x 1,5 м зурлыктагы горизонталь мәйданчыкларны күздә тотарга киеш ителә. горизонталь мәйданчыкларда төшү тәмамланган дренаж жайланмаларын проектларга кирәк. Пандус башында һәм ахырында юлның горизонталь өлешләрен тирә-юньдәге өлектән текстура һәм төс белән аерылып торырга кирәк.
- Баскычның яки пандусның ике ягында да стенадан 40 мм ераклыкта урнашкан түгәрәк яки турыпочмаклы киәктәге 800920 мм биәлектә култыклар каралган. Баскычларның киңлегә 2,5 м һәм аннан да күбрәк булганда аергыч култыклар каралган. Култыкларның озынлыгы пандус озынлыгынан яки баскычның һәр ягынан 0,3 м-дан да ким булмаска тиеш. култыкларның конструкцияләре кулның металл белән кагылуын

булдырмаска тиеш.

28. Керү төркемнәрен проэктлауда, янартуда, бина, корылма фасадларын үзгәртүдә рөхсәт ителими:

28.1. подвалга һәм цоколь катына керү урыннары, идан дәрәжәсе жир дәрәжәсеннән 1,2 м югарырак урнашкан биналар, гомуми файдалану территориясендә чыга торган фасадларда;

28.2. жәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терәк элементлар (колонналар, терәкләр һ. б.) төзелеше;

28.3. бинаның бөтен фасадының комплекслы чишелешен исәпкә алып, проэкт документациясен эшләмичә ике һәм аннан да күбрәк керү урыннары (булганнарын исәпкә алып) төзелеше;

28.4. тротуарлар зонасында тротуарның минималь норматив киндәге булган урам-юл чөлтәрен жинел конструкцияләрдән (адымнар, пандуслар, веранда, яшелчәләү) керү төркеме элементларын янәшәдәге тротуарга 0,5 м артык урнаштыру;

28.5. күпфатирлы йортка керү төркемен күпфатирлы йортың милекчеләренен ризалыгын алмыйча урнаштыру;

28.6. торак милекчәсенен ризалыгын алмыйча керү төркемен урнаштыру өчен балкон куллану;

28.7. күп фатирлы йортларда урнашкан торак булмаган биналарның керү төркемнәрен вәкаләтле орган белән киешмичә үз белдеге белән урнаштыру.

Түбә

29. Биналарның, корылмаларның түбәсе, су агызу системасы элементлары, тотен чыгару һәм вентиляция системалары башлыклары төзек хәлдә тотылырга һәм теләсә нинди һава шартларында йортларда яшәүчеләр һәм жәяүлеләр өчен куркынчы тулдырмаска тиеш.

30. Кышкы вакытта биналарның хужалары һәм башка хөкүк ияләре, шулай ук идарәче оешмалар тарафыннан күпфатирлы йортлар белән идарә иткәндә түбәләрен кардан, боздан һәм сосулеклардан вакытында чистарту оештырылырга тиеш. Түбәләрен жәяүлеләр зоналарына караган якларда кардан чистарту участокларын саклау һәм барлык кирәкле саклык чараларын күрү белән һәм тәүлеккән якты вакытында гына башкарылырга тиеш. Түбәнен башка билгеләннән, шулай ук ясы түбәләрдән карны эчкә ишегалды территорияләренә ташларга кирәк. Түбәдән жәяүлеләр юлы, жәмәгать транспортын көтү тукталышы, кар һәм бозның йөрү өлешен шунда ук жыештырылырга тиеш.

31. Кар һәм боз ташлаганда, сусаклагычлар казыганда, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкаганда агачлар һәм куякларның, электр белән тәэмин итүнен, яктыртуның һәм элементның һава линияләренен, юл билгеләренен, юл светофорларының, юл коймаларының һәм юнәлеш бирүче жайланмаларның, жәмәгать транспортын көтү павильоннарының, декоратив бизәлешен һәм биналарның инженер элементларының саклануын тәэмин итүче чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зарарланган очракта, алар түбәне чистарткан һәм зыян китергән кеше хисабына торгызылырга тиеш.

32. Биналарның, корылмаларның түбәләрендә су агымы булырга тиеш, ул агып торган сунның жәяүлеләр һәм жәяүлеләр зоналарына турыдан-туры эләгүенә юл куймаска тиеш. Су агымы, чокырлар, су агымы өзелмәскә тиеш һәм жыелган су күләмен үткәрергә исәпләнгән булырга тиеш. Жәяүлеләр зоналары булган биналар ягына чыккан су агымы жәяүлеләр юллары чикләреннән читкә китергә тиеш.

33. Рөхсәт ителими:

33.1. биналарның, корылмаларның түбәсендә түбәләрен (көрәкләр, кыстыргычлар, ватыклар), төзелеш материалларын, ремонт калдыкларын, кулланылмый торган механизмнарын һәм башка эйберләрен жыю;

33.2. биналарның түбәләреннән боз, кар һәм чүп-чарны сүүткәргеч торбалар воронкаларына ташлау.

Жир кишәрлекләрен карап тоту

34. Жир участоклары территорияләрен тоту үз эченә ала:

34.1. кон сәен чүп-чардан, яфрактардан, кардан һәм боздан (боздан) чистарту;

34.2. юлларның, күперләренен, урамнарның, тротуарларның, юлларның, жәяүлеләр территорияләренен йөрү өлешен бозга каршы материаллар белән эшкәртү;

34.3. карны жыю һәм сөртү;

34.4. кар һәм бозны (кар-боз формацияләрен) чыгару;

34.5. контейнер майданчыкларын, барлык төр калдыклар өчен контейнерларны, чүп савытларын, эскәмияләрен, кечкенә архитектура формаларын һәм башкаларын урнаштыру һәм чисталыкта һәм техник яктан төзек хәлдә тоту;

34.6. чүп кабул итү камераларын, контейнерларны (буикерларны) һәм контейнер майданчыкларын жыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;

34.7. янгыр һәм эрегән суларны агызу;

34.8. каты көнкүреш, эре габаритлы һәм башка калдыкларны жыю һәм чыгару;

34.9. тузанны киметү һәм һаваны дымландыру өчен территорияне сугару;

34.10. яшелчәләрен саклау һәм аларны карау;

34.11. коммуналь объектлар, инженерлык коммуникацияләре (корылмалар), юллар, тимер юллар, күперләр, жәяүлеләр үтү урыннары төзелгәннән, реконструкцияләнгәннән һәм ремонтланганнан сон төзекләндерүнең бозылган элементларын торгызу, реставрация, археология һәм башка жир эшләрә үткәртү;

34.12. күзәтү һәм янгыр кабул итү коеларын (янгыр канализациясе), жир асты коммуникацияләре коеларын (корылмаларын) гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә туры китереп тоту;

34.13. жир кишәрлекләренен коймаларын саклау, шул исәптән жимерелгән (жимерелгән, сүтелгән) биналарның, корылмаларның коймаларын урнаштыру һәм тоту, алар чит кешеләренен территориягә үтөп керү мөмкинлеген һәм (яки) санкцияләнмәгән урыннарда калдыкларын урнаштыруны булдырмау, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм магылүмәти-басма продукциядән вакытында чистартуны тәэмин итү.

Юлларны саклау

35. Юлларны тотуны муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча әлегә тор эшләрне башкаруга конкуре жингән махсуслаштырылган оешмалар башкара.

36. Юл территорияләрен тоту үз эченә ала:

1) юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге юлларны ремонтлау;

2) тротуарлардан (йөтүче зоналарыннан, юллардан) һәм юлның йөрү өлешеннән, ясалма юл корылмаларыннан пычрак, чүп-чар, кар һәм боз (бозлык) жыю;

3) юл япмаларын юу һәм сугару;

4) газоннар һәм яшелчәләр турында кайгырту;

5) тышкы яктырту терәкләрен һәм жәмәгать һәм тимер юл транспортының контакт чөлтәрен ремонтлау;

6) кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

7) ясалма юл корылмалары составына керүче Күзәтү һәм янгыр кабул итү коеларын, тау канауларын һәм ачык тәлинкәләрен тәзү, ремонтлау һәм чистарту;

8) коймаларны, коймаларны, турникетларны, кечкенә архитектура формаларын тәзү, ремонтлау һәм ел сәен буяу.

37. Юл япмаларын саклау максатларында рөхсәт ителими:

37.1. йөкне арба белән китерү;

37.2. урамнарда йөкләү-бушату эшләр вакытында рельсларны, бүрәнәләрен, тимер балкаларны, торбаларны, кирпечне, башка авыр эйберләрен ташлау һәм аларны жыю;

37.3. юл һәм тротуарларда төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын ташлау һәм (яки) жыю.

38. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

38.1. металл юнәлеш бирүче жәяүлеләр коймаларын һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел сәен кышкы сезон тәмамланганнан сон, төзекләндерү айлыгы уздырылган чорда башкарыла. Буяу алдынан коймалар ремонтлангырга, пычрактан чистартылгырга, юылыгы һәм туфракка салыныгы тиеш;

38.2. барлык юл билгеләре заказчы билгеләгән чират срокларында һәм тәртибдә юл билгеләрен ясау өчен расланган паспортларга

(схемаларга) ярашлы рәвештә башкарылырга тиеш.

38.3.юлларны билгеләү таләп ителгән төс һәм яқтылык - техник характеристикаларны, тоташтыру коэффициентын, эксплуатация чорында мөйдан буюнча саклануны тәэмин итәргә тиеш;

38.4.юл билгеләрен ныгыту конструкцияләре һәм системалары күрү шартларына һәм монтажлау мөмкинлегенә бәйле рәвештә сайлана;

38.5.юл билгеләре төзек хәлдә тотылырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.

Вакытында урнаштырылган юл билгеләре аларны урнаштыру кирәклеген китереп чыгарган сәбәпләргә бетергәннән соң бер төрлек эчендә алына;

38.6.визуаль-коммуникацион Система элементлары: Транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткелләре, торак пунктның планлаштыру-структура элементлары күрсәткелләре аларга хәрәкәт юнәлешен күрсәтү очен юлларда һәм транспорт развязкаларында урнаштырыла;

Шәхси торак йортларны тоту һәм территорияләргә төзекләндерү

39.Шәхси торак йортларның милекчеләре (яки) яллаучылары (алга таба торак йортларның хужалары), әгәр закон яки килешүдә башкасы каралмаган булса, :

39.1.торак йортлар фасадларының, коймаларның (коймаларның), шулай ук йорт хужалыгы чикләрендәгә башка корымаларның тиешле торышын тәэмин итү, аларны вакытында ремонтлау һәм буюу;

39.2.торак йортта номер билгесе булу һәм аны төзек хәлдә тоту;

39.3.йорт хужалыгы территориясен тәртиптә тоту;

39.4.йорт хужалыгы чикләрендә яшеллекләргә тәртиптә тоту, куакларны һәм агачларны санитар кисү, газүткәргечләрнең, кабель һәм һава электр ташыру линияләрен һәм башка инженерлык чөлтәләрен саклау зонасында агачлар утыртуга юл куймау;

39.5. су агымы очен канауларны һәм торбаларны чистарту, язгы чорда эреган суларны үткәрүне тәэмин итү;

39.6.үзәкләштерелгән канализация булмаганда бирелгән жир участкагы чикләрендә санитар нормаларга ярашлы рәвештә жифазландырырга: жирле канализация, юны чокыры, бадраф, аларны даими рәвештә чистарту һәм дезинфекцияләу;

39.7.каты һәм зур габаритлы калдыкларны махсус мөйданчыкларда урнаштырылган контейнерларга жыюны башкарырга;

39.8.билгеләнгән тәртип буюнча каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны вакытында жыюны һәм чыгаруны тәэмин итәргә.

40. Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:

40.1. йорт чигендә койма куеуы;

40.2.йорт хужалыклары территорияләрендә һәм аларга якын территорияләрдә яфракларны, теләсә нинди калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;

40.3.күмер, савыт, утын, эре габаритлы калдыклар, төзелеш материаллары, йорт хужалыгы территориясе артында жьярга;

40.4.транспорт чараларын йорт территориясе артында юыгы;

40.5.ишсәгдә корымалары төзү, йорт хужалыгы территориясе артында чокырлар төзү;

40.6.бу территориянен урам юларында махсус транспорт һәм урын-жыю техникасына керүне кыенлаштыра торган яки ана керүне тыя торган киртләр урнаштырырга;

40.7.территорияне төзекләндерү элементларын жимерергә һәм бозарга, сулыкларны тыгарга;

40.8.комплектацияләнгән (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт хужалыгы территориясендә сакларга;

40.9.яңшәдәгә территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;

40.10. чүплек жайланмаларын урнаштырырга, сыек пычракларны агызырга, житештерү һәм куллану калдыкларын юл өлешләренә чыгарырга.

40 (1).Жир участкагы хужасы хужалык корымалары төзегән очракта, яңшәдәгә территориядә төзелеш материалларын вакытында (6 айга кадәр) жьярга рөхсәт ителә. Шулу вакытта автотранспорт йөрүе тәэмин ителергә тиеш.

Янгыр канализациясе чөлтәләрен, күзәтү һәм янгыр коеларын, су агызу корымаларын тоту

41.Күзәтү һәм янгыр кабулу итү коелары, жир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспортның һәм жәяүлеләрнен куркынчысыз хәрәкәтен тәэмин итүче төзек хәлдә тотылырга тиеш.

42.Кабулу итү, туник, күзәтү һәм башка коеларны һәм камераларны саклау, чистарту һәм техник яктан төзек хәлдә тоту аларның хужалары тарафыннан гәмәлдәгә дәүләт стандартлары тәләпләренә ярашлы рәвештә тәэмин ителә.

43.Жирлектә янгыр канализациясенен магистраль һәм квартал эчендәгә чөлтәләрен тоту һәм эксплуатацияләу жирлек бюджетында бу максатларга каралган акчалар чикләрендә махсуслаштырылган оешмалар белән төзелгән килешүләр нигезендә башкарыла.

Янгыр канализациясенен ведомство чөлтәләрен тоту һәм эксплуатацияләу тиешле оешмаларның акчалары хисабына башкарыла.

Хужасыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзәтү коелары юларыны тотуны гәмәлдәгә ашыручы махсус оешмалар тарафыннан тиешле куркынчысыз хәлдә тотылырга тиеш.

44.Янгыр канализациясе коллекторларын саклау максатыннан коллектор күчерешеннән һәр якка 2 м саклау зонасы урнаштырыла.

45.Янгыр канализациясе коллекторларының саклау зонасы чикләрендә тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма, башка органнар белән язмача килешмичә, гәмәлдәгә законнарда билгеләнгән очракларда рөхсәт ителми:

45.1.жир эшләрен башкару;

45.2.янгыр канализациясе чөлтәләренә зыян китерү, су кабулу итү люкларын вату яки жимерү;

45.3.төзелешне гәмәлдәгә ашыру, сәүдә, хужалык һәм көнкүреш корымаларын урнаштыру;

45.4.сәнгәтә, көнкүреш калдыкларын, чүп-чарны һәм башка материалларны ташларга.

46. Урамнарны, биналарны, корымаларны су басу, суүткәргеч, канализация, янгыр жайланмалары, системалар, чөлтәләр һәм корымалар төзек булмау сәбәпле су агып китүдән бозлар барлыкка килү, шулай ук газоннарда, тротуарларда, урамнарда һәм ишсәгдә территорияләргә су ташлау, суырту яки агызу рөхсәт ителми.

47.Торак территориясендә суны йота торган коелар һәм парга әйләндерү мөйданчыклары урнаштыру рөхсәт ителми.

48.Янгыр кабулу итүче коелар рәшәткәләре даими рәвештә чистартылган хәлдә булырга тиеш. Аларның үткәрү сәләтен чикләүче рәшәткәләргә һәм коеларны тыгып, тутырырга ярамый. Янгыр канализациясенен күзәтү һәм янгыр кабулу итү коеларын профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына ике тапкырдан да сирәгрәк башкарылмый. Күзәтү һәм янгыр кабулу итү коеларын чистартканнан соң, алынган пычрануның барлык төрләре шунда ук чыгарылырга тиеш.

49.Күзәтү коелары люкларын тоташтыру бер дәрәжәдә башкарылырга тиеш, юллар, тротуарлар, жәяүлеләр һәм велосипед юлары, яшел зоналар белән капланган.

Күзәтү коелары люкларының юл өлеше, тротуарлар, жәяүлеләр һәм велосипед юлары, яшел зоналар белән 2 см - дан артык булмаган, янгыр кабулу итү коелары белән 3 см-дан артык булмаган тоташу дәрәжәсе тапнылырга мөмкин.

Техник элемент чараларын тоту

53.Биналарны инженер-техник тәэмин итү очен билгеләнгән элемент, телевидение, радио, Интернет һәм башка шундый чөлтәләргә кабель линияләрен урнаштыру Жир асты ысулы белән башкарыла (траншеяләрдә, каналларда, тоннельләрдә).

54.Тышкы коммуникацияләргә биналарга башка ысул белән (һава, жир остендәгә) үткәрү аларны эксплуатацияләүче оешмаларның тиешле техник шартларын алу шарты белән жир астында урнаштыру мөмкин булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

55.Асылмалы элемент линияләрен һәм һава-кабель үтүләрен ныгыту сыйфатында кулланарга ярамый;

55.1.автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: юл коймалары, светофорлар, юл билгеләре урнаштыру очен билгеләнгән элементлар һәм конструкцияләр;

55.2.фасад элементлары, түбәләр, биналар һәм корымалар стеналары (төтен чыгару, вентиляция, телевидение һәм радионың коллектив кабулу итү системалары антенналары, фронтоннар, козырькалар, ишекләр, тәрәзәләр).

56.Рөхсәт ителми:

56.1.элемент кабельләрөн бер бинадан икенчесенә һава ысулы белән жәю вакытында юлларны кисеп чыгу;

56.2.кабель записларын тарату шкафыннан читтә урнаштырыгыз;

57.Милекчеләр (хужалар) техник элемент чараларын (кабельләр, кабельләрне ныгыту элементлары, бүлү һәм муфта шкафлары һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тоташтырыла торган техник жайланмаларны тиешле хәлдә (изоляция тышчасы өзсүзгә һәм/яки булмауга, буяу булмауга, коррозиягә һәм/яки механик зыянга юл куймау, чыбыкларны бәйләү һәм/яки аларны терәкләргә төрү яктырту һәм электр тапшыру линияләре).

Тышкы яктырту объектларының (чараларының) эчтәлегә

58.Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, энергия чыганакалары (шул исәптән жыюлар, туклану пунктлары, идарә итү тартмалары) керә.

59.Урамнар, юллар, жәяүлеләр тротуарлары, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның территорияләре, шулай ук икитмагы һәм торак биналарының аншлагылары һәм номер билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, торак мәгълүмат элементлары һәм витриналар тәүлеккән караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

60.Биналар һәм корымалар хужалары, милек формаларына карамастан, проектлар буенча биналарны һәм корымаларны архитектура-сангәтә яктырту булуын һәм эшләвен тәэмин итәргә тиеш.

61.Төп мәйданнарда, магистральләрдә һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә эшләми торган яктырткычлар саны 3 проценттан артмаска тиеш, башка торак территорияләрдә (район билгеләнешендәге урамнар, ишегалды территорияләре) 5 процент, Жир асты жәяүлеләр үтү урынарында 10 процент көндәге, шулай ук кичке һәм төнге режимда (10 яктырткычка бер яктырткыч кертелмәгән рәхсәт ителә).

62.Терөгөмшлө газ разрядлы лампалар махсус бу максатлар өчен булса бирелгән биналарда сакланарга һәм утилизәштерү өчен махсус предприятиеләргә чыгарылырга тиеш.

Күрсәтелгән лампаларны торак чүплекләренә, чүп эшкәртү заводларына чыгарырга ярамый.

63.Металл терәкләр, кронштейннар һәм тышкы яктырту жайланмаларының башка элементлары чисталыкта булырга, крен, коррозия очагы булмауска һәм кирәк булганда милекчеләр (хужалар, кулланучылар) тарафыннан буялырга тиеш, әмма өч елга бер тапкырлан да сирәгрәк түгел, һәм төзек хәлдә тотылырга тиеш.

64.Берләм тышкы яктырту системасына тоташтырылган урам һәм йорт яны яктыртуларын тотуны һәм ремонтлауны муниципаль заказны урнаштыру нәтижеләре буенча әлеге төр эшләрен башкаруга конкурс жингән вәкаләтле орган яки махсуслаштырылган оешма башкара.

Торак йортларының кереш бүлү жайланмаларына тоташтырылган йорт яны яктыртуын саклау һәм ремонтлауны идарәче оешмалар башкара.

65.Тышкы яктырту таянычлары, жәмәгәт (тимер юл) транспортының контакт чөлтәре таянычлары, саклагыч, аергыч коймалар, юл корымалары һәм юл жингәзләре элементлары буялырга, язулардан һәм теләсә нинди Мәгълүмати-басма продукциядан чистартылырга, төзек хәлдә һәм чисталыкта тотылырга тиеш.

66.Тышкы яктырту терәкләрен, жәмәгәт (тимер юл) транспортының контакт чөлтәре терәкләрен алыштырганда, күрсәтелгән конструкцияләрдә өч тәүлек эчендә чөлтәр хужалары тарафыннан сүтелергә һәм чыгарылырга тиеш.

Тышкы яктыртуның жимерелгән терәкләрен чыгару юллардагы терәк хужасы тарафыннан шундук, калган территорияләрдә мондый итхыяж ачыкланганнан соң (демонтажланганнан соң) бер тәүлек дәвамында башкарыла.

67.Яктырту терәкләрендә һәм жәмәгәт (тимер юл) транспортының Контакт чөлтәрендә урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның төзек һәм куркынчысыз торышы һәм каногатләнсерлек тышкы кыяфәте өчен әлеге терәкләрен хужасы (хужасы) жаваплы.

68.Тышкы яктырту жайланмаларын чыбыклар өзсүзгә, терәкләр, изоляторлар зыян күргәндә файдалануга рәхсәт ителми. Электр чыбыкларының өзсүзгә яки терәкләрен зарарлануы белән бәйлә тышкы яктырту жайланмаларының эшендә бозылуларны ачыклаганнан соң ук төзәтергә кирәк.

69.Сымнарны һәм кабельләрне тышкы яктырту чөлтәләренә һәм жайланмаларына үз белдәге белән тоташтыру һәм тоташтыру объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмаларының милекчеләре (хужалары) :

70.1.урамнарның, юлларның тиешле яктыртылуын, терәкләрен һәм яктырткычларның, яктырту жайланмаларының сыйфатын күзәртгә, бозылган яки зыян күргән очракта вакытында ремонт ясарга;

70.2.билгеләнгән тәртип буенча яктырту һәм сүндерүне күзәтү;

70.3.тышкы яктырту һәм бизу урнаштыру, урнаштыру һәм эксплуатацияләү кагыйдәләрен үтәргә;

70.4.тышкы яктырткычларны вакытында алыштырыгыз.

71.Тротуарларда урнашкан мачталар һәм тышкы яктырту терәкләре һәм жәмәгәт транспортының контакт чөлтәре тирәсендәге территорияләргә жыештыру өчен жаваплылык тротуарларны жыештыру өчен жаваплы кешеләргә йөкләнә.

Трансформатор һәм бүлү подстанцияләренә, автомат режимда эшләүче башка инженерлык корымаларына (хезмәт күрсәтүче персоналсыз) якын территорияләргә жыештыру өчен жаваплылык әлеге объектлар урнашкан территорияләр хужаларына йөкләнә.

Кече архитектура формаларының эчтәлегә

72.Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизу элементлары, мобил һәм вертикаль яшелдәндерү өчен жайланмалар, су жайланмалары, муниципаль жингәзләр, торак пункт территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник жингәзләр керә.

73. Кече архитектура формаларын тоту бирелгән жир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә хокук ияләре тарафыннан башкарыла муниципаль заказны урнаштыру нәтижеләре буенча әлеге төр эшләрен башкаруга конкурс жингән оешма белән килешү нигезендә вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

74. Кече архитектура формалары ияләре:

74.1. чисталыкта һәм төзек хәлдә кечкенә архитектура формаларын сакларга;

74.2. язгы чорда кече архитектура формаларын планлы тикшерү, аларны иске буядан, тутыкмадан чистарту, юбин, буяу, шулай ук сынган элементларны алыштыру;

74.3.кышкы чорда кечкенә архитектура формаларын, шулай ук аларга якынлану юлларын кардан һәм боздан чистартырга;

74.4.тигез койма белән комлыкларны жайлаштыру, комлыкларда комны елына бер тапкырлан да ким булмаган күләмдә үзгәртү;

74.5.балалар, спорт, хужалык мәйданчыклары һәм ял итү мәйданчыклары жингәзләрен конструктив элементларының ныклығы, ышанычлылыгы һәм куркынчысызлыгы тәләпләренә туры килүен күзәртгә;

74.6.фонтаннар эшләгән чорда су өслетен чүп-чардан көн саен чистартуны башкарырга.

75. Рәхсәт ителми:

75.1.кечкенә архитектура формаларын максатсыз куллану (балалар уен мәйданчыкларында өлкәннәрнең ял итүе, спорт мәйданчыкларында көр китерү һ. б.);

75.2.кече архитектура формаларында теләсә нинди Мәгълүмати-басма продукцияне элдерергә һәм ябыштырырга;

75.3.кечкенә архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын сындыру һәм бозу;

75.4.фонтаннарда су коенырга.

Стационар булмаган объектларны тоту

76.Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны урнаштыру схемасы буенча муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

77.Жир участогын арендау срыгы тәмамлангач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан сүтелергә, ә жир участогы азат ителергә һәм башлангыч хәлгә китерелергә тиеш.

78.Стационар булмаган объектларның хужалары булган юридик һәм физик затлар:

78.1. аларны ремонтлау һәм буяу. Ремонт проект документациясендә билгеләнгән тышкы күренешне һәм төсне саклауны исәпкә алып башкарылырга тиеш:

- 78.2. яншадаге территорияда яшеллекләрнен, газоннарнын, бордюр ташынын, кечкенә архитектура формаларынын (алар булганда) саклануын күзәтергә, әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән тәяпләргә ярашлы рәвештә күрсәтелгән территорияне тотарга;
- 78.3. стационар булмаган объектлар янында урналар урнаштыру, урналарны кен давамында кирәк булганда, эмма тәүлегенә бер тапкырдан да сирәгрәк түгел, калдыклардан чистарту, урналарны елына бер тапкырдан да сирәгрәк буяу.
79. Рөхсәт ителми:
- 79.1. стационар булмаган объектларга проектларда каралмаган төенчекләр, козырькалар, навеслар һәм башка конструкциялар төзү;
- 79.2. стационар булмаган объектлар янында сәүдә-суыткыч жиһазларын күрсәтсез;
- 79.3. стационар булмаган объектларда һәм аларнын түбәләрендә савыт-саба, товарлар, детальләр, көнкүреш һәм жигештерү характерындагы башка әйбәрләрне жыйрга, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатлары өчен кулланарга;
- 79.4. стационар булмаган объектлар арасындагы янгынга каршы өзеклекләрне жиһазлар, калдыклар белән тутырырга.
- Төзелеш эшләрен башкару урыннарын тоту
80. Төзелеш мәйданчыкларын тоту, ремонт, төзелеш һәм башка эш төрләре тәмамланганнан соң төзекләндерүне торгызу төзүчегә йөкләнә.
- Төзелеш бөтмәгән, эш алып барылмый торган объектлар төзелеш чөтгәлләре белән ябылырга тиеш
81. Төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләр башланганчы, шулай ук жигештерү чорында:
- Озак һәм кыска вакытлы саклау парковчаларын тоту**
- автотранспорт чаралары**
90. Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышларын (алга таба тукталыш) гамәлдәге төзелеш нормаларына һәм кагыйдәләренә, шулай ук әлеге Кагыйдәләргә ярашлы рәвештә тукталышны урнаштыру өчен бирелгән жир участкагынын Хокук иясе (алга таба хужасы) тоту.
91. Хужалар бурычлы:
- 91.1. тукталыш территорияләренә бөтен периметры буенча механик тәэсирләргә һәм тышкы мохит тәэсирләренә чыдам булырга тиешле койма урнаштырырга;
- 91.2. тукталышларнын тиешле техник торышын, аларнын чисталыгын күзәтергә, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-бау продукциясеннән вакытында чистартырга;
- 91.3. Материалларны жыюга, комплексыз транспортны, тукталыш территорияләрендә төрле конструкцияләргә саклауга юл куймаска;
- 91.4. тукталыш территорияләрен гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр тәләпләренә туры килгән яктылыкны тигез буйунә тәэмин итүче тышкы яктырту белән жиһазландырырга;
- 91.5. тукталыш территорияләрендә автомобильләр юуга һәм ягулык-майлау материаллары агып торган автомобильләр тукталышына юл куймаска;
- 91.6. санитар һәм янгынга каршы кагыйдәләрен үтәп, тукталыш территорияләрен тоту.
- 91.7. инвалидларнын тукталышлар территориясенә киртәсез керүен тәэмин итү. Инвалидлар махсус автотранспорт чараларын парковкалау урыннарыннан "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 24.11.1995 елгы 181-ФЗ номерлы Федераль законнын 15 статьясы нигезендә бушлай файдаланалар.
- Торак пункт территориясен байрәмчә бизәү**
92. Торак пункт территориясен байрәмчә бизәү дәүләт һәм башка байрәмнәр, мөһим вакыйгалар белән бәйле чаралар үткәру чорында башкарыла.
- Байрәм бизәлеше дәүләт һәм муниципаль флаглар, лозунглар, гирляндлар, паннолар, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, трибуналар, эстрада урнаштыруны, шулай ук байрәм иллюминациясе жайланмасын үз эченә ала.
- Байрәм бизәлеше элементларын эзерләгәндә һәм урнаштырганда, юл хәрәкәтен көйләүнең техник чараларын төшерергә, зарарларга һәм аларнын күрүнчәгән начарлатырга ярамый.
- IV. Торак пункт территорияләрен жыештыру тәртібе, шул исәптән төзекләндерү эшләре исемлегә һәм аларны үтәүнең вакытлычалыгы**
- Торак пункт территориясен жыештыруга һәм тотуга гомуми тәләпләр**
93. Торак пункт территориясен жыештыру һәм тоту:
- 1) жәйге чорда 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;
- 2) кышкы чорда 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.
- Күрсәтелгән сроklar Башкарма комитет тарафыннан һава шартларына бәйле рәвештә төзетелә ала.
94. Торак пункт территориясен жыештыру:
- 1) торак пункт территориясен тоту, жыештыру буенча системалы эшләр;
- 2) Башкарма комитетнын хокукый актларына ярашлы рәвештә бердәнбер массакүләм чаралар (омаләр).
95. Торак пункт территориясен жыештыру жәйге чорда торак пункт территориясенен пычрануын һәм тузандылыгын киметү максатыннан юып, сугару, сөртү һәм торак пункт территориясен тоту буенча башка эшләр үткәру юлы белән башкарыла һәм үз эченә ала:
- 95.1. ясалма ялма белән капланган территорияләргә сорту (коры һава торышында су сибү), урам-юл чөтгәре объектларынын һәм янгыр канализациясе белән жиһазландырылган ясалма ялма белән башка территорияләргә юл япмаларын тузандан һәм пычрактан юу. Юл япмаларын, мәйданнарын, тротуарларны һәм башка ясалма ялма белән капланган территорияләргә юып чыгару япманың бөтен килгәнгә башкарыла;
- 95.2. янгыр канализациясе рәшәткәләрен чистарту;
- 95.3. барлык территориядән чүп жыю;
- 95.4. ел сәен, 1 июньгә кадәр, кечкенә архитектура формаларын, бака һәм урам жиһазларын, урналарны, спорт һәм балалар мәйданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;
- 95.5. гомуми файдаланудагы территорияләрдә, яшелләндерелгән чикләнгән файдалану һәм махсус билгеләнештәге территорияләрдән тыш, үләнне вакыт-вакыт (үләннен Биеклегә 15 см артык булганда) чабу һәм тәүлек давамында чабып алынган үләнне жыю;
- 95.6. яфрактар тошу чорында коелган яфрактарны жыю һәм тәүлегенә бер тапкыр чыгару;
- 95.7. чүп-чарны юганнан соң чүп-чардан чистарту.
96. Кышкы чорда гомуми файдаланудагы территорияләргә жыештыру үз эченә ала:
- 96.1. юл япмаларын һәм тротуарларны кардан, боздан һәм чүп-чардан чистарту;
- 96.2. тайгаклык яки бозлавык барлыкка килгән жәяүлеләр зоналарына, баскычларга ком сибү, юл япмаларын бозлавыкка каршы материал белән эшкәртү;
- 96.3. язгы чорда карны йомшарту һәм эрегән суларны чиктә чыгаруны оештыру.
97. Торак пункт территориясендә башкарыла торган урып-жыю эшләренен технологиясе һәм режимины, һава шартларына карамастан, Транспорт чараларынын һәм жәяүлеләргә тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.
98. Кышкы чорда жәяүлеләр тротуарларын, жир өсте юлларын, баскычларны жыештыру үзенчәлекләре:
- 98.1. интенсив кар яуган вакытта жәяүлеләр тротуарлары, баскычлар бозга каршы материаллар белән эшкәртелергә һәм чистартылырга тиеш;
- 98.2. бозлавык барлыкка килгән, бозлавыкка каршы материаллар белән беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә.
- Бозга каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгаклык ачыкланганнан соң дүрт сагатын артмаска тиеш;
- 98.3. калдыклар һәм химик реагентлар белән пычранмаган юеш карны газонга яки бу максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарда, яшеллекләр саклану һәм эрегән сулар агымын тәэмин итү шарты белән жыйрга рөхсәт ителә.
99. Торак пункт территориясендә рөхсәт ителми:
- 99.1. урамнарда, мәйданнарда, яшеллекләр белән участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм башка гомуми

файдаланудагы территорияләрдә соригъ:

99.2. гамәлдәге законнарға ярашлы рәвештә жирләү урыннарыннан тыш гомуми файдаланудагы территорияләрдә мемориаль каберлек корылмалары (исәтәлекле Корылмалар, коймалар) урнаштырырга;

99.3. бу максатлар өчен каралмаган урыннарда, шул исәптән муниципаль жәмәгать транспорты маршрутларының соңгы пунктларында транспорт чараларын юарга, салоны чистартырга һәм техник хезмәт күрсәтергә;

99.4. биналарны һәм корылмаларны төзекләндерү элементларын, һайкалләрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, кече архитектура формаларын һәм башка төзекләндерү элементларын жимсергә һәм бозарга, шулай ук аларны үз белдеге белән үзгәртпән корырга, үзгәртпән корырга һәм үзгәртпән корырга;

99.5. язулар, расемнәр ясау, Мәгълүмати-басма продукцияне ябыштыру һәм элгәндә, жәмәгать транспортын көтү тукталышларына, стеналарга, баганаларга, коймаларга (коймаларга) һәм бу максатлар өчен каралмаган башка объектларга граффити салу;

99.6. күчмә милеккә бирелгән жир кишәрлекләренән чикләреннән һәм (яки) коймаларыннан читтә сакларга һәм сакларга;

99.7. тараны, сәнгәт товарларын һәм башка сәүдә әйберләрен тротуарларда, газоннарда, юлларда урнаштырырга һәм жыйарга;

99.8. билгесез урыннарда кар туйлау;

99.9. тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, Корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру аша үз белдеге белән юлларны һәм тротуарларны ябарга.

100. Калдыкларны санкцияләнгән урыннарда урнаштырган кешеләр үз хисабына әлеге территорияне жыештырырга һәм чистартырга, ә кирәк булганда жир участогын рекультивацияләргә тиеш.

Әгәр 20 тәүлек эчендә рөхсәтсез урында калдыклар урнаштырган зат билгеләнгән булса, калдыкларны бетерү һәм санкцияләнгән чүплек территорияләрен рекультивацияләү әлеге территорияне жыештыру өчен жаваплы оешмалар (яки әлеге төр хезмәтләр күрсәтү киешүдә каралган очракта калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы махсуслаштырылган оешма) тарафыннан башкарыла.

101. Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектә булган жир участокларында (территорияләрдә) стихияле рәвештә барлыкка килгән чүплекләргә бетерү вәкәләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Жирле эһәмияттәге автомобиль юлларын жыештыру

102. Жирле эһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба юлларны) жыештыру даими рәвештә юл өлешен, тротуарларны, парковканы (парковка кесәләрен), жәмәгать транспортын көтү тукталышларын, ясалма юл корылмаларын пычрактап, чүп - чардан, кардан һәм боздан чистарту буюнча чаралар комплексын үз эченә ала.

103. Язгы-жәйге чорда юлларны жыештыру юуны, сугаруны, тузандылыкны бетерүне, сөртүне һ. б. үз эченә ала.

Көзге-кышкы чорда юлларны жыештыру чүп-чарны, карны һәм бозны, пычракны жыештыруны һәм чыгаруны, юлларга ком-тоз катнашмасын сибүне, тротуарларга коры ком сибүне күздә тотта.

Юл буюнда урнашкан ураларны 104 танкыр чистарту көненә бер танкырдан да сирәгрәк башкарылмый, тукталыш мәйданчыкларында - көненә ике танкыр.

105. Жәмәгать транспортын көтү Павильоны тузанданмаска, буюлырга һәм юлырга, санкцияләнгән мәгълүмати-басу продукциясеннән, граффитидан чистартылырга тиеш. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

106. Аерым элементлар буюнча жәйге юл жыештыру таләпләре:

106.1. юл өлеше төрле пычранулардан тудысынча чистартылырга һәм бөтен килек буюнча юлырга тиеш. Койләү сызыклары белән билгеләнгән күчәрелмә, резерв полосалар даими рәвештә комнан һәм вак чүп-чардан чистартылырга тиеш;

106.2. ике метрлы лотковий зоналарда туфрак-күл наносы һәм пычранулар буюлырга тиеш түгел. Кечкенә генә ком кисәкчәләре һәм төрле вак чүп-чар белән пычрану юл куела, алар махсус машиналарның эш циклы арасында барлыкка килергә мөмкин;

106.3. юл кырыен зур габаритлы калдыклардан һәм башка чүп чардан чистартырга кирәк;

107. Кышкы юл жыештыру таләпләре:

107.1. кышкы чорда юлларны жыештыру:

юуны кардан һәм боздан чистарту, жәмәгать транспортын көтү тукталышлары, карны сөртү, валларга күчерү һәм карны чыгару;

108. Рөхсәт ителми:

108.1. тротуарларга, юлларның һәм юлларның йөрү өлешен кар, квартал эчендәге юллардан, ишегалды территорияләреннән, предияриеләр, оешмалар, төзелеш мәйданчыклары, сәүдә объектлары территорияләреннән 8.00 сәгәткә соң чистартыла торган боз, шулай ук юлның йөрү өлешен жыештыручы кеше белән киешү булмаганда күчәрелгә яки күчәрелгә;

108.2. техник тоз һәм сыек хлорлы кальцийны бозга карны реагент буларак тротуарларда, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка жәяүлеләр зоналарында һәм ишеллекләр белән территорияләрдә кулланырга;

108.3. билгеләнгән тәртиптә киешмәгән урыннарда карны чыгару һәм саклау;

108.4. кар валлары формалаштыру:

1) юллар һәм урамнар киешелешендә бер дәрәжәдә һәм тимер юл кичүләре янында күрү өчпочмагы зонасында;

2) жәмәгать транспортын көтү тукталышларынан 20 метр якына;

3) транспорт коймалары яки югары бордюр белән жиһазландырылган юл участокларында;

4) тротуарларда;

5) янәшәдәге территорияләргә керү юлларында;

108.5. автотранспорт тәгәрмәчләре белән жирне һәм пычракны юлларга чыгару;

108.6. жир, чүп-чар, сыек төзелеш материаллары, жинел савыт-саба ташырга, юлларны пычратуны булдырмаучы брезент яки башка материал белән капланмаган агачларны йоклатырга, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм эремәләрен (шул исәптән цемент-күл эремәсе, эзбиташ, бетон катнашмалары) аларны юл, тротуар, юл кырыена яки юл кырыена агызу мөмкинлеген булдырмаучы чаралар күрмичә ташырга юл янындагы газон полосасы.

Ял итү урыннарын жыештыру, санитар тоту һәм төзекләндерү

109. Кешеләргә ял итү һәм күпләп тору урыннарына түбәндәгеләр керә:

1) мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, торак урманнарда оештырылган ял итү урыннары, пляжлар;

2) актив ял итү һәм тамаша чаралары урыннары стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары һ. б.;

3) сәүдә объектлары (чаналап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вак ваклап сату чөлтәре объектлары комплекслары), жәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнештәге, көнүреш хезмәт күрсәтү объектлары территорияләре;

4) административ һәм икитимагий биналарга, учреждениеләргә якин территорияләре.

110. Мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын һәм башка гомуми файдаланудагы территорияләргә жыештыру:

110.1. кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял итү зоналарында юлларны жыештырганда, яшеллекләр саклану һәм эрегән сулар агымын тәэмин итү шарты белән, химик реагентлар булмаган карны алдан билгеләнгән урыннарда вакытлыча туйлау рөхсәт ителә.

111. Ваклап сату базарларын чистарту һәм санитар эчтәлек:

111.1. кишет базарлары территорияләре (алга таба базар) төзекләндерелгә, бадрафләр, хужалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм уралар белән жиһазландырылырга, яңгыр һәм эрегән сулар агымы өчен каты тышылыкка һәм авышлыкка ия булырга, шулай ук сүүткәргеч һәм канализациягә ия булырга тиеш;

111.2. базар территориясен төп жыештыру ул ябылганнан соң башкарыла. Көндөз патруль жыештыру һәм каты көнүреш калдыклары белән туйланган чүп жыю урыннарын чистарту башкарыла;

111.3. жәйге чорда базар территориясендә атна сәен дымлы жыештыру мәжбүри рәвештә башкарыла;

111.4. базар территориясә 40 кв. м мәйданга бер урна исәпләнгән уралар белән жиһазландырыла, өстәвенә, алар арасындагы ара прилавка

линиясе буенча 10 м дан артмаска тиеш;

112. Базар территориясендә һәм аның янында урнашкан оешмаларның, сәүдә һәм көнкүреш хезмәт күрсәтү предприятиеләренен, киоскларның, сәүдә палаткаларының һәм павильоннарының эшчәнлегенә каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә киешү тәэминчә рөхсәт ителми.

113. Сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектлары жыештыру һәм санитар тоту:

113.1. сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектлары территорияләрен тулысынча жыештыру тәүлегенә ике тапкырдан да ким булмаган күләмдә (иртән һәм кич) башкарыла. Көндөз патруль урналарын һәм чүп жыю урыннарын жыештыру һәм чистарту үткәрелә;

113.2. сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларына керу урынында кимендә ике урна урнаштырыла;

113.3.. савытларны һәм товарларны газоннарда һәм тротуарларда жыю рөхсәт ителми;

113.4. калдыкларны чыгару тәэмин ителә.

114. Башка сәүдә мәйданчыклары территорияләрен, стационар булмаган вак ваклап сату чөлтәре объектлары комплексларын, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлары жыештыру елның жылы вакытында мәжбүри алдан сугару белән ябылганнан соң башкарыла. Агымдагы жыештыру көн давамьнда башкарыла. Көн саен каты көнкүреш калдыкларын чыгару тәэмин ителә.

115. Кешеләрнен ял итү һәм күпләп тоту урыннарын төзекләндерү:

115.1. кешеләрнен ял итү һәм күпләп янәү урыннары территориясендә төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге каты катлауларны (плиткалы түшәм яки асфальт рәвешендә), өселекләренә тоташтыру элементларын, яшелләндерү, эскәмняләр, урналар һәм чүп-чар өчен кече контейнерларны, урам техник жиһазларын, яктырту жиһазларын, архитектура-декоратив яктырту жиһазларын, торак пункт мәгълүматларын йортүчеләрен үз эченә ала, яшелләндерү участюкларын саклау элементлары (металл коймалар, махсус төр тышлыклар һ. б.);

115.2. ял итү һәм күпләп янәү урыннарының барлык территорияләре, пляжлардан тыш, каты япма яки чачелгән үләннәр яки яшеллекләр белән үсемлекләр тудрагы булырга тиеш;

115.3. ял итү һәм күпләп яшелләндерү урыннары территорияләрендә яшелләндерү участюкларын чөчөк бакчалары, газоннар, ялгыз, төркем, гади утыртулар, вертикаль, күп катлы, мобиль яшелләндерү формалары рәвешендә проектларга кирәк;

115.4. кешеләрнен ял итү һәм күпләп тоту урыннары бәдрәфларне урнаштыру һәм тоту талапларен үтән жиһазландырылган һәм эшләүче бәдрәф кабинетлары белән комплексланырга тиеш;

115.5. пычрануга карап, кешеләрнен ял итү яки күпләп булу урыннарында фонтаннары, буаларны, елга ярларын чистартырга кирәк;

115.6. массакүләм чаралар үткәргендә аларның оештыручылары чараны үткәру урынын, ана якын территорияләренә жыештыруны һәм бозылган төзекләндерүне торгызуны тәэмин итәргә тиеш. Чараны үткәру урынын, ана якын территорияләренә жыештыру һәм бозылган төзекләндерүне торгызу тәртібе билгеләнгән тәртіптә чараны уздыруга тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.

116. Ял итү һәм күпләп тоту урыннарында кешеләргә рөхсәт ителми:

116.1. саклау, савыт-саба һәм сәүдә жиһазлары моның өчен билгеләнмәгән урыннарда;

116.2. территорияне жыештыру һәм куллану калдыклары белән пычрату;

116.3. автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, эшкәртелгән ягулык-майлау сыеклыкларын агызырга;

116.4. автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар оештыру, билгеләнгән тәртіпне бозып реклама конструкцияләре урнаштыру;

116.5. газоннарга, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларына зыян китерергә;

116.6. кечкенә архитектура формаларына зыян китерергә һәм аларны билгеләнгән урыннардан күчерергә;

116.7. сыек ризык калдыкларын, сатуратор жайланмаларынан, ачыткы һәм сыра цистерналарынан суны тротуарларга, газоннарда һәм торак юлларга агызырга;

116.8. автотранспорт чараларының түләү тукталышларын оештыру законсыз;

116.9. стационар булмаган объектларны үз белдеген белән урнаштыру;

116.10. тротуарларның асфальт-бетон япмасын, янәшәдәге яшел зоналарның бөтенлеген һәм территорияләренә төзекләндерүнең башка элементларын бозу;

116.11. территориядә сәүдә-суыткыч жиһазларын кую;

116.12. каты көнкүреш калдыкларын идарәче оешмалар белән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнерларга (бункерларга) урнаштыру өчен киешү булмаса, халыктан каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга) жыярга;

116.13. тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, Корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру аша тротуарларны үз белдеген белән ябарга;

116.14. товарны сәүдә объектынан читтә кую;

116.15. уачаклар кабызу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткәру, ачык ут белән ризыкны жылылык белән эшкәртү өчен мангаллар һәм башка жайланмалар куллану.

Йорт яны урамын жыештыру, тоту һәм төзекләндерү

күпфатирлы йорт территориясе

117. Йорт яны территориясен жыештыру:

117.1. урып-жыю түбәндәге тәртіптә башкарылырга тиеш: тротуарларны, жөяүлеләр юлларын (бозлавык һәм тайгаклык очрагында ком белән сибү), ә аннары ишегалды территорияләрен жыештыру;

117.2. урып-жыю, кар яуган вакытта башкарылган кар чистартудан тыш, 8.00 сәгаткә кадәр үткәрелә.

Механизацияле жыештыруны көндөз машиналарның тизлеге 4 км/сәг. кадәр булганда үткәрергә рөхсәт ителә.

118. Жөйге чистарту:

118.1. йорт яны территорияләрен жөйге жыештыру: кул белән яки махсус машиналар ярдәмендә сөртү, юу яки сугару башлыча иртә, иртәнге, һәм кичке сәгатләрдә башкарылырга тиеш;

118.2. тротуарларны юуны бары тик ачык тротуарларда гына башкарырга кирәк, алар турыдан-туры прилотка полосасы белән чиктән һәм биналардан урамның йөрү өлешенә таба;

118.3. көннен эссе вакытында тротуарларны су сибү кирәк булганда, эмма тәүлегенә ике тапкырдан да сирәгрәк башкарылырга тиеш.

119. Кышкы чистарту:

119.1. түбәләрдә жыелган кар вакытында жиргә ташланьрга һәм прилотка полосасына күчелергә, ә кич тротуарларда валларга формалашырга тиеш;

119.2. жыелган кар тротуарлардан юл өлешенә, прилотка полосасына, ә ишегалларында склад урыннарына күчеп торырга тиеш;

119.3. квартал эчендәге юллардан күчелгән карны борт ташына параллель урнашкан оешмәргә һәм валларга салырга яки, кагыйдә буларак, роторлы кар чистарткычлар ярдәмендә юл буйлап жыярга кирәк;

119.4. 6 метрдан артык кинлектәге тротуарларда, урамнарның йөрү өлешеннән газоннар белән аерылган, карны тротуарның уртасына күчелергә рөхсәт ителә;

119.5. карны валларга һәм оешмәргә салу эшләре тротуарларда кар беткәннән соң алты сәгаттән да соңга калмыйча, ә калган территорияләрдә 12 сәгаттән да соңга калмыйча тәмамланырга тиеш;

119.6. ком-тоз катнашмалары белән пычранмаган, ишегалларында, квартал эчендәге юлларда, газоннарда һәм жөяүлеләр хәрәкәтенә һәм автотранспорт йөрүенә комачауламаган ирекле территорияләрдә, яшеллекләренә саклауны һәм эрегән суларны читкә алып китүне тәэмин иткәндә жыелган карны жыярга рөхсәт ителә;

119.7. тротуарларны һәм квартал эчендәге юлларны кул белән жыештырганда кар тулысынча жыештырылырга тиеш. Камилләштерелгән тышлыклар булмаганда, карны двигатель астына жыярга кирәк, аннан соң аны тыгызлау өчен кар катламы калдырырга кирәк;

119.8. слайд барлыкка килгәч, юл япмаларын ком-тоз катнашмасы белән эшкәртү 0,20,3 кг/м норма буенча бүлүчеләр ярдәмендә башкарылырга тиеш;

119.9. эшкертелгәннән соң йомшартылган боз барлыкка килү ачык туфракка, агачлар астына яки газоннарغا элэгүгә юл куймастан, күчерелергә яки сөртелергә тиеш.

120. Яз жыту белән:

120.1. эреган суны нормаль чыгару өчен кирәк булган урыннарда су агымын тәэмин итү өчен канауларны юып чистарту;

120.2. эреган суны янгыр челтәренән люкларына һәм кабул итү коеларына системалы рәвештә күчсү;

120.3. кар эреп беткәч, ишегалды территорияләрен чүп-чардан, калган кардан һәм боздан чистарту.

121. Күп фатирлы йортның йорт яны территориясен тоту:

121.1. күп фатирлы йортның йорт яны территориясә (алга таба йорт яны территориясә) үз эченә ала:

1) даими чистарту;

2) Күзәтү һәм янгыр кабул итү коелары, дренажлар, тәлинкөләр, үткәру торбалары люкларын һәм рәшәткәләрен ремонтлау һәм чистарту;

3) инженерлык челтәрләренән күзәтү коеларына, янгыр су белән тәэмин итү чыганакларына (гидрантларга, суыкларга һ. б.) киртәсез керүне тәэмин итү;

4) Каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны жыю һәм чыгару;

5) ишеләндерү һәм булган ишеллекләрен карау;

6) кече архитектура формаларын тоту, агымдагы һәм капитал ремонтлау.

122. Барлык төр калдыклар контейнерларга һәм бункерларга жылырга тиеш, алар су үткәрми торган тышлыклы контейнер майданчыкларында каты көнкүреш калдыклары туплану нормаларына ярашлы рәвештә кирәкле күләмдә урнаштырыла.

123. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданныр:

123.1. йорт яны территорияләрендә чисталыкны һәм тәртипне саклау;

124.2. каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус майданчыкларга гына урнаштырырга.

124. Идарәче оешмалар:

124.1. каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру, э канализацияләnmөгән биналарда

124.2. моннан тыш сыек көнкүреш калдыклары өчен жыентыклар да бар;

124.3. расланган график буенча каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны чыгару;

124.4. контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер майданчыкларын, аларга керү юлларын чисталыкта һәм төзек хәлдә тоту;

124.5. подъездларга керү урыннарында чүп-чар урналары, эсқомиялар урнаштыру һәм аларны вакытында чистарту;

124.6. слайд участокларны ком-тоз һәм (яки) махсус бозлавыкка каршы катнашмалар белән эшкәртү;

124.7. ишеллекләрен һәм газоннарны саклау һәм квалификациялә карау;

124.8. тышкы яктырту чараларын төзек хәлдә тоту һәм аларны карагы төшкәч кабызу.

125. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

125.1. яфракларны, калдыкларны һәм чүп-чарны яндырыгы;

125.2. киём, келәмнәр һәм башка эйберләрен хужалык майданчыгынан тыш элгәннәр;

125.3. контейнер майданчыкларына керү юлларын томалау;

125.4. контейнерларны (бункерларны) урамнарның һәм юлларның йөрү өлешенә, тротуарларга, газоннарға һәм ишел зоналарга урнаштырырга;

125.5. билгеләнгән тәртипне бозып йорт яны территорияләрен үз белдеген белән коймаларга кую;

125.6. ишегалды корылмаларын үз белдеге белән тозу;

125.7. йорт яны территориясен металл вагыклары, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллары, шлак, көл һәм башка жытыштыру һәм куллану калдыклары белән тутырырга, савытларны жырга һәм сакларга;

125.8. чүп-чар түгү, калдыклар һәм чүп-чар ташлау;

125.9. автотранспорт чараларының түлсүле тукталышын оештыру;

125.10. тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру аша квартал эчендәге юлларны үз белдеген белән ябарга;

125.11. машина юу, ягулык һәм майлар агызу, тавыш сигналларын, тормозларны һәм двигательләренә көйләу;

125.12. кеше сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясаучы теләсә нинди эш башкару;

125.13. сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләрен, шул исләтпән палаткалар, киосклар, кибетләр, минн-базарлар, павильоннар, жәйге кафеалар, жытыштыру объектлары, автомобильләренә вак ремонтлау буенча предриятисләр, көнкүреш техникасы, аяк киёме, шулай ук кунаклардан тыш автостоянкалар урнаштырырга;

125.14. йорт яны территориясенен ишегалды эчендәге юллары буенча транспортның транзит хәрәкәтен гамәлгә ашыру;

125.15. учаклар кабызу, шул исләтпән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткәру, ачык уг белән ризыкны жылылык белән эшкәртү өчен мангаллар һәм башка жайланмалар куллану.

126. Идарәче оешмалар:

126.1. ишеллекләрен саклануы;

126.2. жәй көне һәм коры һава торышында газоннар, чәчәк бакчалары, агачлар һәм куаклар сугарыла;

126.3. газоннарның саклануы һәм бөтенлеге, аларда төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, боз кисәкләре һ. б.;

126.4. яна агачлар һәм куаклар утырту, юллар челтәрен үзгәртпән планлаштыру һәм жәһазларны билгеләнгән тәртиптә килешенән проектлар буенча гына урнаштыру, агротехник шартларны үтәү.

127. Йорт яны территориясен төзекләндерү:

127.1. йортның территориясә, кагыйда буларак:

1) киём кийтү, киём, келәм һәм көнкүреш эйберләрен чистарту өчен хужалык майданчыгы;

2) оылар ял итү майданчыгы;

3) балалар өчен ишеләндерү һәм балаларның жәйге һәм кышкы ялы өчен кирәкле кечкенә архитектура формалары жәһазлары булган балалар уен һәм спорт майданчыклары.

128. Әгәр участок территориясенен зурлыгы рөхсәт итсә, участок чикләрендә эгәр йөрү өчен майданчык урнаштырылырга мөмкин.

129. Йорт подъездлары алдындагы майданчыклар, юл һәм жәүлеләр юллары каты катлаулы булырга тиеш. Каты катлаулар төзегәндә эреган һәм янгыр суларының прскле агымы мөмкинлеге каралырга тиеш.

130. Торак йортларга кертелгән жәмәгать билгеләнсәндәге биналарның керү урыннары йортның торак өлешенән аерым булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспорт тукталышы ишегалды территориясенен читтә урнаштырыла тиеш.

131. Торак йорт ишегалды ягынан материаллар, жәмәгать биналары өчен продукция йөкләү рөхсәт ителми, анда тәрәзәләр һәм фатирларга керү урыннары урнашкан. Йөкләүне тәрәзәләре булмаган торак йортларның очларынан, жир асты тоннельләренән яки абыс дебаркадерлардан, юллар ягынан башкарырга кирәк.

132. Транспорт чараларын квартал эчендәге территорияләрдә урнаштыру кешеләрен, шулай ук урып-жыю һәм махсус техниканын тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

Шахси торак төзелеше территорияләрен жытыштыру

133. Торак йорт хужалары көн сасн (шул исләтпән кардан) жир участогын жытыштыралар.

134. Шахси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:

134.1. карны этеп чыгару, чүп - чар ташлау, шлак ташлау, йорт территориясеннән читтә сыек көнкүреш калдыкларын агызу;

134.2. ишегалды һәм анын тирәсендәге территориядән чистартылган кар һәм бозны юл һәм юлның йөрү өлешенә күчерергә яки күчсүргә.

V. территорияне төзекләндерү элементларына талапләр

135. Территорияне төзеклэндөрүң аерылгысыз компоненты булган территорияне төзеклэндөрү элементлары гамалдаге закон талашлорена ярашлы рөвештэ проект документациясенда эшлэнэргэ һәм каралырга тиеш.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияләрне төзеклэндөрү элементларына проект документациясә мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм Дәүләт саклау олкәсендә вәкаләтле органнар белән киештерелә.

Озақ вакытлы яки даими кулланыла торган территорияне төзеклэндөрүң стационар элементлары аларны кул белән күчерү мөмкинлеген булдырмас өчен беркетелергә тиеш.

136. Төзеклэндөрү элементларын, шул исәптән аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрән, төзеклэндөрү элементлары хужалары башкара.

Яшеллэндөрү

137. Яшеллекләр территорияне төзеклэндөрүң мәжбүри элементы булып тора.

Төзеклэндөрү эшләрә алып барганда, булган яшеллекләрне максимум саклау кирәк.

138. Торак территориясендә ике төрле яшеллэндөрү кулланыла ала: стационар үсөмлекләрне туфракка утырту һәм мобиль үсөмлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазондар һ.б.) утырту.

Стационар һәм мобиль яшеллэндөрү архитектура-ландшафт объектларын (газоннар, бакчалар, чәчәк бакчалары, куаклар һәм агачлар белән мөйләнчыклар һ.б.) табиғый һәм ясалма рельеф элементларында, түбәләрдә (түбә яшеллэндөрү), биналар һәм корылмалар фасадларында (вертикаль яшеллэндөрү) булдыру өчен кулланыла.

139. Яшеллэндөрү объектларын тоту-яшеллэндерелгән территорияләрне төзеклэндөрү элементларын һәм яшеллэндерелгән агачларны карау, күзәмлә корылмаларның конструктив элементларының әһәмиятсез деформацияләрен һәм зарарлануларын бетерү, шулай ук жәйге һәм кышкы вакытта күчмә кечкенә формаларны жыештыру буюнча эшләр комплексы.

140. Яшеллек хужалары бурычы:

140.1. яшеллекләрне саклау һәм квалификациялә карау;

140.2. жәйге вакытта коры һава торышында газоннарны, чәчәк бакчаларын, агачларны һәм куакларны сугаруны тәэмин итәргә;

140.3. газоннарның саклануын һәм бөтөйләген тәэмин итү;

140.4. яшеллэндөрү объектларында сулыклар булганда аларны чисталыкта тотарга һәм аларны капитал чистартуны 10 елга бер тапкырдан да сирәгрәк башкарырга;

141. Яшеллэндерелгән территорияләрдә рөхсәт ителми:

141.1. төзөлешләрне урнаштыру, аларның эшләнә һәм хезмәт күрсәтүен тәэмин итү өчен билгеләнгән төзөлешләрдән тыш;

141.2. агачларны һәм куакларны үз белдеген белән утырту һәм кисү, газоннарны һәм чәчәк бакчаларын юк итү;

141.3. агачларга һәм башка яшеллеклөргә гамаклар, тирбөлешләр, турниклар, кер китерү өчен баулар элдерергә, агачларга реклама һәм мәгълүмат шитлары һәм такталары, реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән күтәрү конструкцияләре, объектларга хәрәкәт көчләше күрсәткечлөре, афишалар, белдерүләр, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмат белән тәэмин итү чаралары беркетергә, баганалардан, коймалардан, реклама шитларынан, электр чыбыкларынан, лампалардан, чәпечкәлә коймалардан тартмалар;

141.4. стационар булмаган объектлар, шулай ук юл сервисы объектлары урнаштырырга, шул исәптән елның нинди вакытына карамастан автостоянкалар һәм парковкалар урнаштырырга;

141.5. төзөлеш һәм башка материалларны, калдыкларны, чүп-чарны, бозлавыкка каршы материалларны һәм башка зарарлы матдәләрне, шулай ук ком һәм бозлавыкка каршы реагентлар белән пычанган карны, боз кисәкләрен жыярга;

141.6. бакчалар өчен казу;

141.7. йорт хайваннары газоннарында һәм чәчәк бакчаларында йөрөгез;

141.8. яфрактарны, үләнне, ботакларны яндырырга, шулай ук аларны тартмаларга һәм башка су үткөрү жайланмаларына күчерергә;

141.9. чүп-чарны һәм чүп-чарны газоннарда ташлагыз;

141.10. учаклар кабызу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткөрү, ачык ут белән ризыкны жылылык белән эшкәртү өчен мангаллар һәм башка жайланмалар куллану;

141.11. сок, резин чыгару өчен агачларны кисегез, аларга башка механик зыян китерегез;

141.12. яшеллэндерелгән территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмьяләрне, коймаларны, ураларны, балалар һәм спорт жиһазларын бозарга;

141.13. агач тамырларын агач ботагынан 1,5 метр ераклыкта ачып, агач муеннарын туфрак яки төзөлеш калдыклары белән капларга.

Капчалар

142. Саклык жайланмасы төзеклэндөрүң өстәмә элементы булып тора.

143. Капчалар:

1) максатларга (декоратив, саклагыч, аларның комбинациясә);

2) биөкләк (Төбән 1,0 м, уртача 1,1-1,7 м, биөк 1,83,0 м);

3) материалның төрөнә (металл, тимер-бетон һ. б.);

4) күз өчен үткөрүчәнлек дәрәжәсә (ачык, сангырау);

5) стационарлык дәрәжәсә (даими, вакытлыча, күчмә) һәм башка коймалар.

Стеналарны проектлау аларның урнашуына һәм билгеләнешенә бәйлә рөвештә гамәлдәге дәүләт стандартлары, сертификацияләнгән әйберләр каталоглары, шәхси проектлау проектлары буюнча башкарыла.

144. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен саклау әлегә территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзөлеш регламентларына ярашлы рөвештә башкарылырга тиеш.

Өслекләрне каплау

145. Жир өслеген каплау торак пункт территориясендә Куркышычыз һәм уңайлы хәрәкәт шартларын тәэмин итә, шулай ук торак пункт төзөлешенә архитектура кыяфәтен формалаштыра.

Төзүтү максатларында түбәндәге төр тышлыклар билгеләнгән:

1) каты (капиталь) тышлыклар монолит яки жыелма тышлыклар, шул исәптән асфальт - бетоннан, цемент-бетоннан, табиғый таштан башкарыла;

2) табиғый хәлдә булган табиғый яки ясалма сыөк Материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит чәчүләр, керамзит, резина валчыклар), тыгызланган яки бәйләүче материаллар белән ныгытылган коры катнашмалардан ясалган йомшак (капиталь булмаган) тышлыклар;

3) газон япмалары үлән япмаларын әзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буюнча башкарыла торган япмалар;

4) катнаш тышлыклар тышлыклар комбинациясенән торган тышлыклар (газонга баткан рәшәткәлә плитка яки газон рәшәткәсә, яки йомшак тышлык).

146. Япма төрләрен сайлау аларның максатчан билгеләнеше буюнча башкарылырга тиеш:

1) каты мөмкин булган чик йөкләнешләрне, хәрәкәт характерын һәм составын, проектлау вакытында гамәлдә булган янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып;

2) аерым территорияләрне (шул исәптән балалар, спорт мөйдәнчыкларын, этләр йөрү өчен мөйдәнчыкларын, йөрү юлларын) төзеклэндергәндә аларның үзәнчәклә үзлекләрен исәпкә алып, йомшак;

3) газонлы һәм иң экологик яктан чиста дин кушылган.

Каты каплауларның кырыйлы өслегә булырга тиеш, коры хәлдә тоташу коэффициентны 0,6 дан ким булмаска тиеш, дымлы хәлдә 0,4 дан ким булмаска тиеш.

Өслекләрне берләштерү

147. Өсталләр тоташу элементларына гадәттә төрле борт ташлары, пандуслар, баскычлар керә.

Борт ташлары

148. Юл борт ташлары тротуар һәм юл өлеше тоташуында урнаштырыла, юл өлеше дәрәжәсеннән норматив рәвештә 150 мм-нан ким булмаган югарылык белән, ул тышлык өслеген ремонтлау очрагында да саклануыга тиеш.

Автотранспортның газонга бәрелүен булдырмас өчен, юлның газон белән капланган урыннарында югары борт ташын куллану кирәк. Жәяүлеләр коммуникацияләрен газон белән тоташтырганда бакча бортын урнаштыруга мөмкин, ул газон дәрәжәсеннән 50 мм-нан да ким булмаган аралыкта 0,5 м-дан да ким булмаган аралыкта артын күтә, бу газонны саклый һәм пычрак һәм үсемлек чүп-чарларынан язмага эләгүен кимәтә, аның хезмәт итү вакытын арттыра.

Жәяүлеләр зоналары территориясендә табигый материалларны (кирпеч, агач, ташлар, керамика борт һ.б.) торие титтагы тышлыктарны бизәү өчен куллану мөмкин.

Баскычлар, пандуслар

149. Жәяүлеләр коммуникацияләрен авышлыгы 60 промилледан артык булганда баскычлар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Төп жәяүлеләр коммуникацияләрендә сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка күпләп йөрү объектлары, инвалидлар һәм картлар йортлары урнашкан урыннарда баскычлар һәм баскычлар 50 промилледан артык авышлыкта каралырга тиеш, аларны пандус белән озата барырга тиеш.

Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 дип кабул ителә.

Баскычларның беренче баскычларының кыры тошу һәм күтәрелү вакытында ачык контраст төсмерле полосалар белән аерым күрсәткәч кирәк.

Бер мари эчендә тышкы баскычларның барлык баскычлары баскычларның килеге һәм күтәрелү биеклеге буенча бертөрле урнаштырыла.

Пандусны саклаучы конструкцияләр булганда, 75 мм биеклектәге саклагыч бортик һәм култыклар каралырга тиеш.

Пандус башында һәм ахырында юлның горизонталь өлешләре тирә-юньдәге өслектән текстура һәм төс белән аерылып тора.

Баскычның яки пандусының ике ягында 800920 мм биеклектә кул белән кашлау өчен уңайлы һәм стенодан 40 мм ераклыктагы түгәрәк яки турыпочмаклы кискәткәге култыклар каралган.

Майданчык

150. Торак пункт территориясендә түбәндәге майданчыклар урнаштырыла: балалар уеннары, өлкәннәр ялы, спорт белән шөгыйләнү, чүп жыю урыннары урнаштыру, этләрне йөрү һәм ойрту, автомобильләр тукталышлары.

Төркләнгән мәдәни мирас һайкалләренә һәм аеруча саклана торган табигый территорияләрен саклау зоналары чикләрендә майданчыкларны урнаштыруны һайкалләренә саклау, табигыйтән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау вәкаләтле органиалары белән килештерергә киңәш ителә.

Йорт яки территорияләре, кагыйдә буларак, балалар уен һәм спорт майданчыклары белән тәэмин ителергә тиеш. Майданчыклар төзек һәм травма куркынычсыз инвентарь белән тәэмин ителергә тиеш.

Балалар майданчыклары

151. Балалар майданчыклары төрле яшь төркемнәре өчен аерым майданчыклар яки яшь кызыксынулары буенча зоналаштырылган комплекслы уен майданчыклары буларак оештырыла.

Балалар майданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә түбәндәгеләренә үз эченә ала: йомшак япма төрләр, майданчыкның өслеген газон белән тоташтыру элементлары, яшелләндерү, уен жиһазлары, эскәмияләр һәм урналар, яктырту жиһазлары.

Торак йортлар һәм жәмәгать биналары тәрәзәләреннән мөһтәпкәчә яшьтәге балалар майданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан, кече һәм урта мөһтәп яшеннән 20 метрдан, комплекслы уен майданчыкларынан 40 метрдан, спорт - уен комплексларынан 100 метрдан ким булмауска тиеш.

Балалар уен майданчыклары контейнер майданчыкларынан 20 метрдан да ким булмаган ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

152. Балалар майданчыклары:

152.1. симметриягә вакытта ком белән капланган өслек планы булырга тиеш;

152.2. иртә белән регуляри рәвештә сөртөгез һәм дымлануыгы;

152.3. буялырга, коймаларны һәм корымаларны буяу сыйна бер тапкырдан да сирәгрәк башкарылмаска тиеш, ә ремонт кирәк булганда;

152.4. транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борылыш майданчыкларынан, кунаклар тукталышларынан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру майданчыкларынан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участокларынан аерым куелырга.

Травматизман саклау өчен майданчык территориясендә тамырлар яки түбән ботақлар, жир өстендәге ике, килеп алынган жиһазлар (туктақлар, фундаментлар) калдыклары, жиргә тирәнәйтелмәгән металл аралар (кагыйдә буларак, турниклар һәм тирбәлешләр) булырга тиеш түгел.

Янәшәдәге территорияләрен реконструкцияләгәндә балалар майданчыклары территориясендә эш алып бару һәм төзелеш материалларын жыю рохсәт ителми.

Яктырту жиһазлары, кагыйдә буларак, майданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш.

2,5 м биеклектә яктырту жиһазларын урнаштыру рохсәт ителми.

Уен жиһазларын урнаштыру норматив куркынычсызлык параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

153. Балалар майданчыкларын тоту һәм аларны куркынычсызлык белән тәэмин итү өчен жавапчылык аларны эксплуатацияләүчеләргә йөкләнә.

Спорт майданчыклары

154. Спорт майданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәрендә физкультура һәм спорт белән шөгыйләнү өчен билгеләнгән.

Спорт майданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә түбәндәгеләренә үз эченә ала: йомшак яки газон төрләр (Жәйге чорда), спорт жиһазлары.

Спорт майданчыклары яшелләндерелә һәм чөлтөрлө койма белән әйләндерел алына. Яшелләндерү майданчык периметры буенча урнаштырыла, вертикаль яшелләндерүне кулланырга мөмкин. Капканың биеклегенә 2,53 м тәшкит итә, майданчыклар бер - берсенә тоташкан урыннарда биеклегенә 1,2 м дан ким түгел.

Спорт жиһазлары спорт, физкультура майданчыкларында яки рекреацияләр составында махсус жиһазландырылган жәяүлеләр коммуникацияләрендә (Сәламәтлек сукмаклары) урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлары рәвешендәге спорт жиһазлары заводта эшләнәндә, жәрәхәтләр алуны булдырмаучы махсус эшкәртелгән өслеге булган бурәнәлдән һәм бруслардан эшләнәндә булырга мөмкин (жимерекләр, тишекләр булмау һ.б.).

Урнаштыру вакытында сертификатланган жиһаз каталоглары белән житәкчеләк итәргә кирәк.

Ял итү майданчыклары

155. Торак төзелеш территориясендә тыныч ял итү һәм өлкәннәр өчен остәл уеннары өчен ял итү майданчыклары оештыру мөмкин. Торак йортларның тәрәзәләреннән тыныч ял итү майданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмауска тиеш, шау - шулы остәл уеннары майданчыклары 25 метрдан да ким булмауска тиеш.

Ял итү майданчыгында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә гадәттә: каты япма төрләр, майданчыкның өслеген газон белән тоташтыру элементлары, яшелләндерү, ял итү өчен эскәмияләрен, эскәмияләрен һәм остәлләрен, урналарын (һәр эскәмиядә ким дигәндә бер), яктырту жиһазларын үз эченә ала.

Майданчыкның тышлыгын плиткалы түшәм рәвешендә проектлау киңәш ителә. Ял итү майданчыкларын һәм балалар майданчыкларын берләштергәндә балалар уеннары зонасында каты төр япма урнаштыруга юл кую киңәш ителми.

Парк территориясендә үләндә ял итү өчен майданчык-болынар оештырылырга мөмкин.

Эт йөрү майданчыклары

156. Этләрне йөрү майданчыклары вәкаләтле органиалар белән килешенгән урыннарда билгеләнгән тәртиптә урнаштырыла.

Этләр йөрү майданчыгы территориясендә төзекләндерү элементлары исемлегенә төрле төрдәге тышлыктар, койма, эскәмияләр, урна, эскәментларны утилизацияләрү өчен контейнер, яктырту һәм мәгълүмати жиһазлар керә. Периметраль яшелләндерүне күздә тотарга киңәш

ителә.

Этләр йөрү өчен майданчылар микрорайонның һәм яшеллектән Азат торақ районның гомуми файдаланудагы территорияләрендә, метрополитен линияләренән техник зоналарында һәм гомуми поселок магистральләрендә, 110 кВттан артык күчәтләр электр тапшыру линияләре астында, беренче һәм икенче билбауларның су белән тәэмин итү чыганақлары санитар зонасынан чигтә урнаштырылырга тиеш.

Торақ билгеләнештөгә территорияләрдә урнаштырыла торган этләр йөрү майданчыларының зурлыгы 400600 кв. м, башка территорияләрдә 800 кв. м. кадәр кабул ителә, төзелеш шартларында булган территорияләр мөмкинлекләрдән чыгып, майданчыларның кечерәк күләме кабул ителергә мөмкин.

Майданчык чигеннән торақ һәм ижтимагый биналар тәрәзәләренә кадәр ара 25 метрдан ким булмаска тиеш, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт майданчылары, ял итү майданчылары участкаларына кадәр 40 метрдан ким булмаска тиеш.

Плошадканың коймасы, кагыйдә буларак, биеклегә 1,5 метрдан ким булмаган жинел металл челтәрдән эшләнгән стена элементлары һәм секцияләре арасындагы ара, аның аскы кыры һәм жир хайванга майданнан китәргә яки үзенең жәрәхәтләр китерергә мөмкинлек бирмәскә тиеш.

Майданчык территориясендә майданчыктан файдалану кагыйдәләре белән мәгълүмати стенд урнаштырылырга тиеш.

157. Йорт хайваннары хужалары үз йорт хайваннары эскрементларын жыештыралар һәм утильләштерәләр.

Хайван хужалары үз хайваннарының башка хайваннарга һәм кешиләргә куркыныч йогынтасын булдырмаска, шулай ук санитар нормаларга ярашлы рәвештә тирә-юньдәгеләргә тынлык тәэмин итәргә, гамәлдәгә санитар-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

Автостоянкалар майданчылары

158. Торақ пункт территориясендә автостоянкаларның түбәндәгә төрләре урнашкан: кыска вакытлы һәм озак вакытлы автомобильләр саклау.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы Саклау участкасында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегә түбәндәгеләрен үз эченә ала: каты кагылалар, өсләген тоташтыру элементлары, коймалар, урналар яки чүп өчен кечкенә контейнерлар, ягырту жиһазлары, мәгълүмати жиһазлар (күрсәткечләр).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участкаларына керү юллары жәяүләр юлларының төп юнәлешләре белән киселергә тиеш түгел.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участкасы аша транзит жәяүләр юлларын оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакыт саклау участкасы калган территориядән 3 м кинлектәгә яшеллекләр белән аерып куелырга мөмкин.

Кече архитектура формалары

159. Кече архитектура формаларын урнаштыру биналар һәм корылмаларны төзү, реконструкцияләү һәм капитал ремонтлау проект документациясенен "төзекләндерү" бүлегә, шулай ук төзекләндерү проектлары яки эскиз тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

Кече архитектура формаларын проекткаганда һәм сайлаганда сертификацияләнгән әйбәпләр каталогларынан файдалану кинәш ителә. Тарихи төзелеш зоналары, торақ пунктның үзәк үзәге, күп функцияле торақ үзәкләре һәм зоналар өчен кече архитектура формалары шахси проект эшләмәләре нигезендә проекткаларга тиеш.

160. Кече архитектура формаларына төп таләпләр булып:

160.1. архитектура һәм ландшафт тирәлегә характерына, территорияне төзекләндерү элементларына туры килү;

160.2. материалларның югары декоратив һәм эксплуатацион сыйфатлары, тышкы мохит тәэсирен исәпкә алып, аларны озак вакыт давамдында саклау;

160.3. ныклык, ышанычлылык, конструкция куркынычсызлыгы.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

161. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

161.1. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга тиеш.

Тышкы мәгълүмат чаралары, учреждение такталары һәм режимлы такталардан тыш, вәкәләтле орган белән киешенгән паспорт нигезендә һәм ана тулысынча туры китереп урнаштырыла һәм файдаланыла.

Тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чаралары хужалары аларның тиешле торышын күзәтергә, аларны вакытында ремонтларга һәм тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урынын жыештырырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чараларын реклама яки мәгълүмат хәбәрән урнаштырмыйча урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырына зыян китерү, шулай ук тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын полистилен пленка һәм башка материаллар белән ябыштыру, ябыштыру рөхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүматны конструкция хужасы территорияне төзекләндерүне һәм (яки) фасадның тышкы кыяфәтен монтажлаганнан соң (демонтажлаганнан соң) өч тәүлек давамдында торгызырга тиеш.

161.2. Тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чаралары, аларда фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә сүтелергә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын аларга беркеткәндә корылмаларга һәм объектларны бизәүгә зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклығын һәм тотрыкылыгын киметү рөхсәт ителми.

161.3. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәгеләре булырга мөмкин:

- дивар структурасы;

- декоратив панно;

- консоль конструкциясе;

- түбә конструкциясе;

- витрина конструкциясе;

- учреждение тактасы;

- режимлы такта;

- модульле конструкция;

- стена;

- калкан конструкциясе;

- флаг композициясе;

- махсус конструкция.

161.4. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр:

VIII. Биналарның (аларда урнашкан урыннарының) һәм корылмаларның милекчеләренән янәшәдәгә территорияләренә төзекләндерүдә катнашу тәртібе

169. Торақ пункт территорияләренән тиешле санитар торышын тәэмин итү, әйләнә-тирә мохитне пычранудан саклау һәм саклау чараларын гамәлдә ашыру максатларында, торақ пункт территорияләре аларны жыештыру һәм санитар тоту өчен хужалык субъектларына һәм физик затларга беркетелә.

170. Хужалык итүче субъектлар һәм физик затлар, әгәр закон яки киешүдә башкасы каралмаган булса, янәшәдәгә территорияне жыештыруны һәм санитар тотуны түбәндәгә тәртіптә башкарырга хокуклы:

170.1. идарәче оешмалар күп фатирлы йортларның йорт яны территориясе, шулай ук күп фатирлы йорт территориясе алдындагы жир участкасы төп фасад ягынан 5 м радиуста яки урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

170.2. социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәданият, саламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) бирелгән жир участкасы чикләндәгә территорияләр, шулай ук учреждение территориясе алдындагы жир участкасы төп фасад ягынан 10 м радиуста яки урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) башка яклардан 10 м радиуста;

170.3. күпфатирлы торақ йортларда урнаштырылган торақ булмаган биналарны эксплуатацияләүче затлар, идарәче оешма белән киешү

булмаган очракта, янәшәдәге территорияне биналарның бөтен озынлыгы буенча, киңлеге буенча 10 м аралыкта яки юлның бордюрына кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) жыештырырга хокукы;

170.4. сәнгать предприятиеләре һәм барлык милек формасындагы оешмалар аларга керү юллары, тротуарлар, аларга якын урнашкан коймалар, санитар - күзәтү зоналары. Предприятиеләрдән санитар-күзәтү зоналары гамәлдәге санитар кагыйдәләр һәм нормалар таләпләренә туры китереп билгеләнә;

170.5. тәүчә 50 м радиустагы төзелеш мәйданчыкларының янәшәдәге территорияләре һәм аларга керү юллары 50 м радиуста гамәлдәге төзелеш нормаларына һәм кагыйдәләренә ярашлы рәвештә;

170.6. торак йортлар хужалары бирелгән жир участкагы чикләрендәге территорияләр (яки жир участкагы билгеләнгән тәртіптә рәсмиләштерелмәгән очракта жир участкагы чиге буенча) һәм йорт хужалыгы алдындагы территория 5 метр ераклыкта яки урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

170.7. стационар булмаган объектлар (лоткалар, киосклар, павильоннар һәм башка стационар булмаган сәүдә объектлары) һәм сезонлы кафелар хужалары объектны урнаштыру өчен бирелгән жир участкагы территориясә һәм аның тирәсендәге территория урынынң тышкы чигенән 10 метр ераклыкта һәм урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

170.8. базарларның, сәүдә һәм жәмгәт туклануын оештыруның идарәче компанияләре (рестораннар, кафелар, кибетләр) бирелгән жир участкагы чикләрендәге территорияләр һәм участок чикләренән алып урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) 50 м радиустагы янәшәдәге территория;

170.9. биналарның, корымаларның милекчеләре яки башка хокук ияләре бина периметры буенча, бирелгән жир участкагы корылмасы яки чиге буенча һәм участок чикләренән һәм урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) 10 м радиустагы янәшәдәге территория;

170.10. автомобиль юлына бүлеп бирелгән полоса чикләрендә һәм башка жир участкаларында урнашкан ягулык салу станцияләре бирелгән жир участкагы чикләрендәге территорияләр һәм участок чикләренән һәм урамның йөрү өлешенә кадәр 50 м радиустагы янәшәдәге территорияләр;

170.11. гараж кооперативлары бирелгән жир участкагы чикләрендәге территорияләр, участок чикләренән һәм урамның йөрү өлешенә кадәр 50 м радиустагы территория һәм аларга керү юллары;

170.12. жирләү урыны бирелгән жир участкагы чикләрендә һәм участок чикләренән 10 м радиустагы янәшәдәге территория;

170.13. гомуми файдаланудагы территорияләр бурычлар вәкаләтле органнарга йөкләнә;

170.14. жир кишәрлекләренән хокук ияләре бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр (яки жир кишәрлеге билгеләнгән тәртіптә рәсмиләштерелмәгән очракта, жир кишәрлегенен чынлыкта барлыкка килгән чиге буенча) һәм жир кишәрлегенен тышкы чигенән 5 метр ераклыкта янәшәдәге территорияләр (объект юл буенда урнашкан очракта) янәшәдәге территорияләр;

170.15. автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышлары хужалары бирелгән жир участкагы чикләрендәге территория һәм аның тирәсендәге территория жир участкагының тышкы чигенән һәм урамның йөрү өлешенә кадәр 10 м ераклыкта (объект юл буенда урнашкан очракта);

IX. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту

171. Йорт хайваннарын һәм кошларны тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш. Йорт хайваннары һәм кошлар китергән зыян өчен җаваплылыкны аларның хужалары РФ гамәлдәге законнары нигезендә билгели.

172. Йорт хайваннары хужалары үз йорт хайваннары эскрементларын жыештыралар һәм утильләштереләр.

173. Торак пунктта яшәүчеләргә авыл хужалыгы хайваннарын (бозаулар, сарыклар, кәжәләр, дунгызлар һәм башкалар) һәм кошларны йорт яны участкалары булган шәхси торак йортлар территорияләрендә тоту рөхсәт ителә.

174. Барлык продуктив хайваннар (эре мөгезле терлек, кәжә, сарык, дунгыз, ат) хайван хужалары булган гражданның яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә ел сәен теркәлгә тиеш.

175. Йорт хайваннарын көтү жирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән көтү урыннарында, хужасы күзәтү астында яки Аның кушуы буенча башка кеше тарафыннан рөхсәт ителә.

176. Йорт хайваннарын йөртү 7.00 сәгәттән 23.00 сәгәткә кадәр рөхсәт ителә. Башка вакытта йөргәндә хужалар урамнарда һәм йорт ишегалларында тынлыкны тәэмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.

177. Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан гомуми ишегалларына һәм урамга кыска аркан һәм муенса белән генә чыгарырга мөмкин, өч айга кадәрге пөсидәрдән тыш.

178. Хужалар йорт хайваннары һәм кошлар белән ишегалларын, тротуарларын, урамнарын, паркларын, газоннарын, балалар мәйданчыкларын, скверларны, мәйданнарын, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратуга юл куймаска тиеш. Этләр, мәчәләр һәм башка вак хайваннарын йөрткәндә, хужаның үзендә йорт хайваннарының табигый тизәкләрен тулысынча жыештыруны тәэмин итүче кирәк-яраклар булдырга тиеш, алар мәйданчыклардагы чүп контейнерларына ташланарга тиеш.

179. Этне арбадан бары тик йөрү урыннарында гына тошсергә мөмкин. Махсус бүлеп бирелгән мәйданчыклар булмаганда, жирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән чүләрлә, калкулыкларда һәм башка урыннарда йөрергә рөхсәт ителә.

180. Этләрне яхшы көртәләнгән мәйданчыкларда яки торак пункт территориясеннән читтә генә өйрөтергә мөмкин.

181. Йорт хайваннарын юллар буенча тәүлекнең акты вакытында гына куып чыгарырга кирәк, шул ук вакытта аларны мөмкин кадәр юлның уң чигенә акырак юнәлтәргә кирәк. Йорт хайваннарын асфальт белән капланган юлларда, туфрак юллар һәм сукмаклар буенча куып йөрү мөмкинлеге булганда, йөртү тыела.

182. Йорт хайваннарын урамда калдырганда, терлек хужалары яшеллекләрен бозудан килгән зыяны һәм терлек көтүенә киткән чыгымнарын каплайлар.

183. Йорт кәжәләре бары тик Йорт яны территориясендәге законнарда яки көтүлек хужалары күзәтү астында тотылырга тиеш.

184. Рөхсәт ителми:

- 1) хайваннары балалар мәйданчыкларына, мәктәп территорияләренә, балалар бакчаларына, ашханәләргә, поликлиникаларга, азык-төлек кибетләренә кертәргә;
- 2) йорт хайваннарын пляжларда йөртү һәм сулыкларда коену;
- 3) тыло язучы булганда хайваннары учреждениеләргә кертәргә;
- 4) хайваннары һәм кошларны торак пунктлар территориясендә озата йөрмичә чыгарырга;
- 5) алкоголь исерек булган кешеләргә, шулай ук үндүрт яшыкә кадәрке кешеләргә хайваннары йөртү;
- 6) йорт хайваннарын һәм кошларын балконнарда, лоджияләрдә, торак йортларның гомуми файдалану урыннарында (якындагы фатирлар коридорларында, баскыч ячейкаларында, чердакларда, подвалларда һәм башка ярдәмче биналарда) даими тоту;
- 7) йорт хайваннарын торак пункт территориясендә махсус чаралар (күргәзмәләр һ.б.) уздыру урыннарынан тыш, моның өчен билгеләнгән урыннардан тыш табу.

185. Йорт хайваннары һәм кошлар хужалары бурычы:

1) терлекчелек продуктларының ветеринария-санитария ягынан хайваннар авыруларын кисәтүне һәм куркынчысызлыкны тәэмин итүче хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, әйләнә-тирә мохитне терлекчелек калдыклары белән пычратуга юл куймаска, шулай ук ел сәен янадан теркәү чорында мәжбүри дәвалау-профилактика чараларын үткәргә;

2) хайваннарын кайда булуын даими контрольдә тоту;

3) хайваннар авырганда һәм аларның үлеме очрагында, шулай ук аларның гадәти булмаган тәртібе булганда ветеринария учреждениеләре белгечләренә кичекмәстән хәбәр итәргә. Алар килгәнчә авыру билгеләре булган хайваннарын изоляцияләргә;

4) ветеринария белгечләре таләпләре буенча хайваннары тикшерү, диагностик тикшеренүләр, саклагыч прививкалар һәм дәвалау-профилактика эшкәртүләре өчен бирергә.

186. Үлгән терлекләренә жирләү махсус оешма тарафыннан махсус билгеләнгән урында башкарыла.

187. Үз территориясендә сакчы этләре булган оешмалар:

- 1) этләре гомуми нигездә теркәү;
- 2) этләре нык бәйләнештә тоту;
- 3) килүчеләрнең хайваннарга керү мөмкинлеген булдырмау;
- 4) этләре эш туктагылганнан бирле Яхшы көртәләнган территориядә яки гомуми файдалану территориясеннән көртәләнган территориядә, территориягә кергәндә кисәтүче язучы булганда гына бәйләп төшерергә.

188. Жәмәгать урыннарында ярдәмчеләре булмаган караучысыз калган хайваннар тотылырга тиеш.

189. Караучысыз хайваннарны тоту мондый хайваннарны тапкан махсуслантырылган предприятие яки жирдә үзидарә органнары белән төзелгән килешү буенча башка кеше тарафыннан башкарыла ала.

190. Караучысыз хайваннарны тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру хайваннарга гомуми мөнәсәбәт һәм жәмәгать эхлагы нормаларын үтәү принципларына нигезләнгән.

191. Рөхсәт ителми:

- 1) хайваннарны фатирлардан һәм шәхси йортлар территориясеннән судның тиешле карарысыз тартып алырга;
- 2) этләре кибетләрдә, даруханәләрдә, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләрендә һ. б. бәйдән төшерергә;
- 3) ветеринария органнары күрсәтмәсез тозаклар һәм башка тоту чаралары куллану.

Х. Кагыйдә таләпләренен үтәлешен контрольда тоту

192. Физик һәм юридик затлар, вазыйфан затлар торак пункт территориясен төзекләндерү буенча элекке Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләрен үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

193. Элекке кагыйдәләрен бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җаваплылыкка тартыла (Федераль законнарда һәм Россия Федерациясенен башка норматив хокукый актларында каралган нормалар һәм кагыйдәләрен үз эченә алган элекке кагыйдәләр нигезләмәләреннән тыш, аларны үтәмәгән өчен административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе кодексы нигезендә җаваплылык билгеләнгән).

194. Төзекләндерү өлкәсендә законнар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту кешене күрсәтелгән таләпләрен үтәүдән һәм рөхсәт ителгән бозуларны бетерүдән азат итми.

2 нче кушымта
Шәрбән авыл жирлегә
Совет карарына

№ 82; 06.02.2019 ел.

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Шәрбән авыл жирлеген төзекләндерү кагыйдәләре проектын әзерлек комиссиясе составы

ФИО	вазифа
Шәрифуддин Дамир Әндәрәжанович	Аксубай муниципаль районы Шәрбән авыл жирлегә башлыгы-комиссия рәисе
Шәйдуллина Гәльһаз Гомәрловна	Аксубай муниципаль районы Шәрбән авыл жирлегә башкарма комитеты җитәкчесе урынбасары-комиссия секретаре
Шакиров Альфред Мөдәрисович	Аксубай муниципаль районы Шәрбән авыл жирлегә Советы депутаты
Гәйнуллина Сәмгя Камилловна	Аксубай муниципаль районы Шәрбән авыл жирлегә Советы депутаты
Хөснелгатина Мидаушә Әмирулловна	Аксубай муниципаль районы Шәрбән авыл жирлегә Советы депутаты